

A — Dejavnost Sodišča prve stopnje v letu 2004

G. predsednik Bo Vesterdorf

Sodišče prve stopnje Evropskih skupnosti je v letu 2004 doživelo pomembne spremembe, ki bodo zaznamovale zgodovino evropske sodne institucije.

Pristop desetih novih držav k Evropski uniji je Sodišču prve stopnje omogočil sprejem desetih novih sodnikov: ga. E. Cremona, ga. I. Wiszniewska-Białecka, ga. I. Pelikánová, g. D. Šváby, g. V. Vadapalas, ga. K. Jürimäe, ga. I. Labucka in g. S. S. Papasavvas so prisegli dne 12. maja 2004; ga. V. Trstenjak je to dolžnost prevzela 7. julija istega leta.

Kolegij sodnikov Sodišča, ki ga je sprva sestavljalo dvanajst sodnikov, se je drugič v svoji zgodovini razširil. Odslej ga sestavlja 25 sodnikov, en sodnik na vsako državo članico.

Mandati več članov Sodišča prve stopnje, med katerimi jih je bilo nekaj imenovanih pred kratkim, so se iztekli 31. avgusta 2004.

Predstavniki vlad držav članic Evropske unije so za obdobje od 1. septembra 2004 do 31. avgusta 2010 s sklepom z dne 14. julija 2004 obnovili mandat naslednjih članov: g. B. Vesterdorfa, ge. V. E. Tiili, g. J. Azizija, g. M. Jaegearja, g. A. W. H. Meija, g. M. Vilarasa, ge. M. E. Martins de Nazaré Ribeiro, g. F. Dehoussa, g. O. Czúcza, ge. I. Wiszniewska-Białecka, g. D. Švábyja, ge. K. Jürimäe in g. S. S. Papasavvasa.

Poslovnik Sodišča prve stopnje je bil z ozirom na širitev Evropske unije spremenjen, tako da se je število sodnikov, ki tvorijo veliki senat, z enajst povečalo na trinajst (UL 2004, L 127, str. 108). Spremenjene so bile tudi določbe, ki se nanašajo na jezik postopka: od 1. maja 2004 se tožbe lahko vložijo v 21 različnih jezikih – v 20 uradnih jezikih in irščini (UL 2004, L 132, str. 3).

Organizacija in delovanje Sodišča prve stopnje sta se prilagodila novim potrebam, ki izhajajo iz večjega števila sodnikov. Najprej se je za obdobje od 1. maja do 31. avgusta 2004 deset novih sodnikov pridružilo petim obstoječim sejam treh sodnikov. Vsaka izmed sej treh sodnikov je bila torej dopolnjena z dvema sodnikoma in je oblikovala razširjeni senat. Nato je Sodišče prve stopnje za leto 2004/2005 odločilo, da obdrži strukturo petih senatov, ki so sestavljeni iz petih sodnikov. Iz tega sledi, da ima v tem sodnem letu vsak od petih senatov zasedanje s tremi sodniki v dveh različnih in vnaprej določenih sejah pod predsedstvom predsednika senata.

Štirim od petih senatov s petimi sodniki predsedujejo predsedniki, in sicer Jaeger, Pirrung, Vilaras in Legal, ki so jih septembra 2004 za obdobje treh let izvolili člani njihovih senatov. Ta izvolitev predsednikov senatov, ki je bila prvič izvedena dne 10. septembra 2004 v skladu s členom 15 Poslovnika Sodišča prve stopnje, je posledica uveljavitve protokola o Statutu Sodišča, ki je začel veljati 1. februarja 2003 (člen 50).

Petemu senatu petih sodnikov predseduje predsednik Sodišča prve stopnje, ki je bil dne 8. septembra 2004 izvoljen za obdobje treh let (do 31. avgusta 2007). Ker predsednik Sodišča prve stopnje ne zaseda v senatu treh sodnikov, le-temu predseduje eden izmed sodnikov tega senata, in sicer g. Cooke.

Nato se je začelo izvajanje reform, ki jih je omogočila Pogodba iz Nice. Pogodba ES, kot je bila spremenjena s Pogodbo iz Nice, ki je začela veljati 1. februarja 2003, v členu 225 določa, da je Sodišče prve stopnje pristojno za obravnavanje vseh neposrednih tožb na prvi stopnji, z izjemo tistih, ki se dodelijo sodnemu oddelku, in tistih, ki so po statutu pridržane Sodišču.

Svet je na eni strani spremenil protokol o Statutu Sodišča in na drugi strani določil ustanovitev „sodnega oddelka“.

Najprej je dne 26. aprila 2004 Svet sprejel Sklep 2004/407/ES, Euratom o spremembah členov 51 in 54 protokola o Statutu Sodišča (UL L 132, str. 5; popravek UL L 194, str. 3). Kot posledica nove porazdelitve neposrednih tožb med Sodiščem in Sodiščem prve stopnje, ki velja od 1. junija 2004, so ničnostne tožbe in tožbe zaradi nedelovanja, ki jih države članice vložijo zoper akt ali nedelovanje Komisije¹, v pristojnosti Sodišča prve stopnje. Enako velja za tožbe, ki jih države članice vložijo zaradi:

- sklepov Sveta o državnih pomočeh;
- aktov Sveta, sprejetih v skladu z Uredbo Sveta o ukrepih za zaščito trgovine;
- aktov Sveta, s katerimi Svet uresničuje izvedbena pooblastila;
- aktov Evropske centralne banke.

Zaradi te nove porazdelitve pristojnosti za direktne tožbe so bile zadeve, ki so bile sprva vložene na Sodišču in v katerih se pisni postopek še ni zaključil, odstopljene Sodišču prve stopnje, predvsem zadeve s področja državnih pomoči in EKUJS.

Drugič, Svet Evropske unije je dne 2. novembra 2004 sprejel Sklep 2004/752/ES, Euratom o ustanovitvi Sodišča za uslužbence Evropske Unije (UL L 333, str. 7). To reformo, ki jo je prav tako omogočila Pogodba iz Nice (člena 220 ES in 225 A ES; člena 136 ESEA in 140 B ESEA; glej tudi deklaracijo št. 16, priloženo k Pogodbi iz Nice), je Sodišče prve stopnje želelo zaradi posebne narave tega področja sporov in delovne obremenitve, ki se pričakuje kot posledica uporabe določb novih Kadrovskih predpisov. To novo specializirano sodišče, ki ga bo sestavljalo sedem sodnikov, bo odločalo v sporih javne uprave Evropske unije, za katere je trenutno pristojno Sodišče prve stopnje. Njegove odločbe bodo lahko predmet pritožbe na Sodišče prve stopnje, omejene na pravna vprašanja, in izjemoma ponovnega preizkusa s strani Sodišča pod pogoji, določenimi s protokolom o Kadrovskih predpisih. Delovati naj bi začelo leta 2005.

Končno statistike za leto 2004 zahtevajo nekaj komentarjev. V skladu s stalnimi opažanji zadnjih let število vpisanih zadev narašča in se je povečalo na 536 (v primerjavi s 466 v letu 2003). Razlog za to povečanje je delno ta, da je Sodišče prve stopnje od 1. junija 2004 pristojno za odločanje o neposrednih tožbah držav članic (glej zgoraj navedeno obrazložitev). Na podlagi tega je bilo prejetih 48 dodatnih zadev, in sicer 21 zadev, katerih prenos je odredilo Sodišče, in 27 novih zadev, ki so jih vložile države članice. Spori o znamki Skupnosti v absolutni vrednosti še naprej naraščajo (vloženih je bilo 110 zadev, 10 več kot v letu 2003) in pomenijo v relativni vrednosti 21 % celote vloženih zadev. Spori javne uprave ostajajo vse od leta 2000 najpomembnejši v obsegu: vpisanih je bilo 146 novih zadev (27 % celote vloženih zadev).

¹ Z izjemo aktov Komisije, ki zadevajo okrepljeno sodelovanje v okviru Pogodbe ES.

Število rešenih zadev, ki znaša 361, je blizu številu iz leta 2003 (339), pri čemer so 76 % teh zadev rešili senati treh sodnikov, 18 % senati petih sodnikov in 4 % sodnik posameznik Sodišča prve stopnje. Torej je treba ugotoviti, da povečanje števila članov v senatu še ni omogočilo občutnega povečanja števila letno rešenih zadev.

Število nerešenih zadev je prestopilo kritični prag 1000 zadev in dne 31. decembra 2004 znašalo 1174 zadev. To število zadev po obsegu ustreza več kot trem letom sodne dejavnosti Sodišča prve stopnje.

Povprečni čas trajanja postopka se je glede na zadnja tri leta nekoliko podaljšal: v letu 2004 je bil povprečen čas trajanja postopka 22,6 meseca za zadeve, ki se niso nanašale na posebna področja, kot sta intelektualna lastnina in javna uprava Skupnosti.

Zelo omejeno število zadev je bilo obravnavano po hitrem postopku, pri čemer sta bili tega obravnavanja deležni samo dve zadevi od trinajstih predlogov, vloženih v tem letu.

Usmeritve sodne prakse so vsebovane v naslednjem besedilu, ki po vrsti obravnava spore o zakonitosti (I), odškodninske spore (II) in začasne odredbe (III).

I. Spori o zakonitosti

Pogoj za preizkus tožbe po temelju je, da je ta dopustna. Okvirni predstavitvi zadev bo sledila obravnava vprašanja o dopustnosti ničnostne tožbe (B) in nato vprašanje o bistvenih vidikih materialnega prava (od C do H). Slednji vidiki sporov bodo predstavljeni v okviru vsebine, iz katere izhajajo. Vsa področja, za katera je pristojno Sodišče prve stopnje, niso povzeta v besedilu, ki sledi, torej to ni izčrpne narave².

Nekatera vprašanja procesnega reda bodo predstavljena pod posebnim naslovom (A), saj navedbe, ki jih vsebujejo določene odločitve, zaslužijo, da se jih poudari.

A. Postopkovna vprašanja

1. Postopek zaradi zamude

Razglasitev zamudne sodbe je skrajno redka. Pogoj zanjo je, da pravilno tožena stranka v postopku ne odgovori na tožbo v predpisani obliki in v predpisanih rokih in da tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj ugodi njenim predlogom.

² Pričujoči prispevek ne zajema odločanja v zvezi s carinskimi spori, predvsem kolikor gre za primere, ko se uporabi že ustaljena rešitev v posebnih situacijah (zlasti sodbe z dne 12. februarja 2004 v zadevi *Aslantrans proti Komisiji*, T-282/01; z dne 21. septembra 2004 v zadevi *Société française de transports Gondrand Frères proti Komisiji*, T-104/02, in z dne 14. decembra 2004 v zadevi *Nordspedizionieri di Danielis Livio & C. in drugi proti Komisiji*, T-332/02, še neobjavljena v Recueil). Na enak način in iz istih razlogov ta prispevek ne obravnava odločitev o razglasitvi ničnosti odločb o znižanju ali odpravitvi finančnih pomoči Skupnosti, ne glede na to, ali jih je dodelil Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) (sodba z dne 14. septembra 2004 v zadevi *Ascontex proti Komisiji*, T-290/02, še neobjavljena v Recueil) ali Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS), oddelek „Usmeritve“ (sodba z dne 28. januarja 2004 v zadevi *Euroagri proti Komisiji*, T-180/01, še neobjavljena v Recueil; pritožba (zadeva C-153/04 P)).

Ob spoštovanju teh določb je Sodišče prve stopnje ob odsotnosti pravočasnega odgovora na tožbo Komisije ugodilo predlogom petih bank, ki jim je bila naložena globa zaradi njihovega sodelovanja pri omejevalnem ravnanju pri provizijah od poslov zamenjave bankovcev v valuto evroobmočja. Sodišče prve stopnje je potem, ko je presodilo, da so se predlogi tožečih strank izkazali za utemeljene, s sodbami z dne 14. oktobra 2004 v zadevi Bayerische Hypo- und Vereinsbank proti Komisiji (T-56/02, še neobjavljena v Recueil), v zadevi Dresdner Bank proti Komisiji (T-44/02, še neobjavljena v Recueil), v zadevi Vereins- und Westbank proti Komisiji (T-54/02, še neobjavljena v Recueil), v zadevi Deutsche Verkehrsbank proti Komisiji (T-60/02, še neobjavljena v Recueil) in v zadevi Commerzbank proti Komisiji (T-61/02, še neobjavljena v Recueil) razglasilo za nično odločbo Komisije³. Sodišče prve stopnje je menilo, da na podlagi elementov, ki so jih tožeče stranke navajale v svoji tožbi, lahko sklepa, da obstoj navedenega omejevalnega ravnanja ni bil zadostno dokazan, tako glede določitve cen za storitve menjave gotovine valut z evroobmočja kot glede zaračunavanja teh cen. Skupni znesek glob, ki jih je Komisija v nični odločbi naložila petim zadevnim bankam, je znašal več kot 100 milijonov evrov.

Komisija se je zoper te sodbe pritožila, kot ji to omogočajo uporabljivi pravni viri.

2. Upoštevanje javnega reda po uradni dolžnosti

Sodnik Skupnosti lahko in celo mora po uradni dolžnosti preizkusiti razlog javnega reda. Tak razlog lahko stranke uveljavljajo na vsaki stopnji postopka, pa naj zadeva dopustnost tožbe ali zakonitost napadenega akta.

Sodišče prve stopnje je po uradni dolžnosti preučilo ugovore nedopustnosti iz razloga javnega reda, med katerimi so spoštovanje roka za tožbo (sodba z dne 28. januarja 2004 v zadevi OPTUC proti Komisiji, T-142/01 in T-283/01, še neobjavljena v Recueil), lastnost spornega akta, ki se lahko izpodbija (sklepa z dne 29. aprila 2004 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, T-308/02, in z dne 13. julija 2004 v zadevi Comunidad Autónoma de Andalucía proti Komisiji, T-29/03, še neobjavljena v Recueil), pravni interes tožeče stranke za razglasitev ničnosti izpodbijanega akta (sodba z dne 28. septembra 2004 v zadevi MCI proti Komisiji, T-310/00, še neobjavljena v Recueil) ali procesno upravičenje (sodbi z dne 7. julija 2004 v zadevi Sacilor Lormines proti Komisiji, T-107/01 in T-175/01, in z dne 1. decembra 2004 v zadevi Kronofrance proti Komisiji, T-27/02, še neobjavljeni v Recueil).

Kolikor gre za razlog javnega reda, je Sodišče prve stopnje preučilo tudi razlog na podlagi kršitve obličnostnih zahtev, kot je pomanjkanje obrazložitve ali nezadostna obrazložitev izpodbijanega akta (sodba z dne 8. julija 2004 v zadevi Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji, T-44/00, še neobjavljena v Recueil, točki 126 in 210; pritožba (zadeva C-411/04 P)). Nasprotno je Sodišče prve stopnje menilo, da kršitev pravic obrambe, ki je po svoji naravi kršitev osebnostne pravice, ni kršitev obličnostnih zahtev in je zato ni mogoče upoštevati po uradni dolžnosti (sodba z dne 8. julija 2004 v zadevi JFE Engineering in drugi proti Komisiji, T-67/00, T-68/00, T-71/00 in T-78/00, še neobjavljena v Recueil, točka 425; pritožba (zadeve C 403/04 P, C 405/04 P in C-405/04 P)).

³ Odločba Komisije 2003/25/CE z dne 11. decembra 2001 o postopku, uvedenem na podlagi člena 81 Pogodbe ES – Zadeva COMP/E-1/37.919 (ex 37.391) – Bančni stroški za konverzijo valut z evroobmočja – Nemčija – (UL 2003, L 15, str. 1).

3. Stroški

Kadar se predlogi stranke Sodišču prve stopnje zavrnejo, se slednji načeloma, poleg plačila njenih lastnih stroškov, naloži plačilo stroškov druge stranke v postopku. V skladu s Poslovníkom Sodišča prve stopnje so stroški, ki se povrnejo, na eni strani omejeni na tiste, ki so bili priglašeni za namen postopka pred Sodiščem prve stopnje, in na drugi strani na tiste, ki so bili za ta namen nujni.

Višina stroškov, ki se povrnejo, je pogosti vzrok sporov. Potem ko je Sodišče prve stopnje razglasilo za nične odločbe, ki so družbi Airtours prepovedale pridobitev družbe First Choice (sodba z dne 6. junija 2002 v zadevi *Airtours proti Komisiji*, T-342/99, Recueil, str. II-2585), družbi Schneider Electric pa pridobitev družbe Legrand (sodba z dne 22. oktobra 2002 v zadevi *Schneider Electric proti Komisiji*, T-310/01, Recueil, str. II-4071) in odločbo, ki je odredila razdelitev podjetij (sodba z dne 22. oktobra 2002 v zadevi *Schneider Electric proti Komisiji*, T-77/02, Recueil, str. II-4201), je Komisija menila, da so zneski, ki so jih zahtevali predstavniki družb Airtours in Schneider Electric, previsoki.

Sodišče prve stopnje v sklepu z dne 28. junija 2004 v zadevi Airtours proti Komisiji (T-342/99 DEP, še neobjavljena v Recueil) poudarja, da je bil znesek, katerega povračilo je od Komisije zahteval Airtours, ocenjen na več kot 1,7 milijona britanskih funtov (GBP). Komisija je bila sprva stroške, ki jih je priglasil Airtours, ocenila na 130.000 GBP, nato pa na 170.000 GBP.

Sodišče prve stopnje glede določitve povrnjivega zneska meni, da kadar se stranka odloči, da jo bosta zastopala hkrati *solicitor* in *barrister*, ni nujno, da honorarji za enega in drugega ne bodo ocenjeni kot nujno potrebni stroški za namen postopka. Sodišče prve stopnje meni, da je njegova naloga v teh okoliščinah ta, da preuči, v kolikšni meri so bile storitve, opravljene v obliki vseh zadevnih svetovanj, potrebne za potek sodnega postopka, in da se prepriča, da najetje dveh različnih vrst svetovalcev ni povzročilo nekoristne podvojitve stroškov. Delno je bil tak primer v tej zadevi.

Ravno tako meni, da predvsem gospodarska narava presojanj Komisije v okviru nadzora operacij združevanja lahko upraviči posredovanje svetovalcev ali gospodarskih strokovnjakov, specializiranih za to področje, da bi se dopolnilo delo pravnih svetovalcev, in povzročil stroške, ki se lahko povrnejo. Sodišče prve stopnje je take stroške kljub temu ocenilo za čezmerne.

Kadar je tožena stranka oproščena plačila davka na dodano vrednost, kot je bilo to v primeru Airtours, ima pravico, da ji davčni organi povrnejo davek na dodano vrednost, ki ga je plačala za pridobljene dobrine in storitve. Ta davek zanjo ni strošek, torej ne more zahtevati povračila plačanega davka na stroške, ki jih Komisija lahko povrne.

Glede na te navedbe in na pomen zadeve za konkurenčno pravo Skupnosti, glede na številna in zapletena gospodarska in pravna vprašanja, ki so jih preučili svetovalci, glede na gospodarske interese spora za Airtours in glede na obseg dela, ki ga je sodni postopek naložil pravnim in gospodarskim svetovalcem, je Sodišče prve stopnje določilo skupni znesek stroškov, ki se povrnejo Airtoursu, na nekaj manj kot 490.000 GBP.

Ker je Komisija zavrnila povračilo 830.000 evrov, ki jih je Schneider Electric zahteval zlasti iz naslova honorarjev in stroškov svetovalcev za namen sodnega postopka,

posledica katerega je bila razglasitev ničnosti odločbe o prepovedi poslov združevanja med Schneider Electronic in Legrand, je Sodišče prve stopnje s sklepom z dne 29. oktobra 2004 v zadevi *Schneider Electric proti Komisiji* (T-310/01 DEP, še neobjavljen v Recueil), določilo znesek, ki ga je treba povrniti Schneider Electric.

Priznavajoč visoko stopnjo kompleksnosti zadeve, gospodarski pomen, ki ga je zadeva imela za tožečo stranko, pomen zadeve v pravu Skupnosti in zapletenost v njej izpostavljenih gospodarskih in pravnih vprašanj, je Sodišče prve stopnje ocenilo, da je število delovnih ur, ki so ga odvetniki predvideli za zagovor svojega predloga, pretirano. Glede na vse elemente je celotni znesek stroškov znižan na malo manj kot 420.000 evrov.

Glede navedb iste narave je znesek stroškov postopka za izdajo začasne odredbe in postopka, ki je pripeljal do razglasitve ničnosti odločbe, ki je odredila, naj Schneider proda celoto delnic Legranda, ki je bil ocenjen na več kot 830.000 evrov, določen na približno 427.000 evrov (sklep z dne 29. oktobra 2004 v zadevi *Schneider Electric proti Komisiji*, T-77/02 DEP, še neobjavljen v Recueil).

B. Dopustnost tožb, vloženih na podlagi člena 230 ES

V skladu s členom 230, četrti odstavek, ES „fizične ali pravne osebe lahko pod enakimi pogoji sprožijo postopke zoper nanje naslovljene odločbe ali zoper odločbe, ki jih neposredno in posamično zadevajo, čeprav so v obliki uredbe ali odločbe naslovljene na drugo osebo“.

Isti člen 230 ES v petem odstavku določa, da je treba ničnostno tožbo glede na posamezni primer vložiti v dveh mesecih od objave akta ali njegovega uradnega obvestila tožniku, če tega ni bilo, pa od dneva, ko je zanj izvedel.

1. Akti, zoper katere se lahko vloži tožba

Iz stalne sodne prakse izhaja, da so akti ali odločitve, ki so lahko predmet ničnostne tožbe v smislu člena 230 ES, samo ukrepi z obveznimi pravnimi učinki, ki lahko prizadenejo pravne interese tožeče stranke s tem, da bistveno spremenijo njen pravni položaj.

Nasprotno, kot je na to spomnil sklep z dne 29. aprila 2004 v zadevi *SGL Carbon proti Komisiji* (T-308/02, še neobjavljen v Recueil), akt, ki potrjuje predhodno odločbo, ki je postala dokončna, ni izpodbojen. Enako je torej z aktom, ki glede na predhodno odločbo ne vsebuje nobenega novega elementa in ni bil izdan pred ponovno preučitvijo položaja osebe, na katero je ta odločba naslovljena. Vendar Sodišče prve stopnje navaja, da naj bi se potrdilna ali nepotrdilna lastnost akta ne presojala samo glede na njegovo vsebino v primerjavi z vsebino predhodne odločbe, ki naj bi jo akt potrdil. Dejansko je treba upoštevati značilnost izpodbijanega akta glede na naravo predloga, ki mu ta akt ustreza. Posebej če je akt odgovor na predlog, ki se sklicuje na nova pomembna dejstva in ki naproša upravo, naj ponovno preuči predhodni položaj, naj bi se ta akt, kolikor odloča o teh dejstvih in vsebuje nov element glede na predhodno odločbo, ne štel za akt s čisto potrjevalnim učinkom. Sodišče prve stopnje meni, da je Komisija upravičeno trdila, da

pismo, ki ga je poslala tožeči stranki, ni imelo lastnosti odločbe, saj finančne informacije iz pisma, tudi če so predstavljale novo lastnost, niso mogle bistveno spremeniti njenega pravnega položaja, takega, kakršen je bil označen na dan predhodne odločbe, ki je postala dokončna.

Kadar ima izpodbijani akt negativen učinek, Sodišče prve stopnje v okviru ničnostne tožbe sodi, da je treba ta akt, ki je odgovor na predhodni predlog, presojati glede na naravo tega predloga. Zavrnitev institucije Skupnosti, da bi umaknila ali spremenila svoj akt, je lahko predmet nadzora zakonitosti v skladu s členom 230 ES le v primeru, ko bi bilo mogoče na podlagi omenjene določbe izpodbijati sam akt, katerega umik ali spremembo institucija Skupnosti zavrača (sklepa z dne 15. marca 2004 v zadevi *Institouto N. Avgerinopoulou in drugi proti Komisiji*, T-139/02, in z dne 13. julija 2004 v zadevi *Comunidad Autónoma de Andalucía proti Komisiji*, T-29/03, še neobjavljena v Recueil). Glede tega Sodišče prve stopnje v zgoraj navedenem sklepu *Comunidad Autónoma de Andalucía proti Komisiji* meni, da dopis Generalnega direktorja Evropskega urada za boj proti goljufijam (OLAF), s katerim je ta obvestil tožečo stranko, da ne more vložiti pritožbe zoper končno poročilo OLAF o zunanji preiskavi, in ki ga je v skladu s členom 9 Uredbe št. 1073/1999⁴ poslala španskim pristojnim organom, ne more veljati za odločbo, zoper katero se lahko vloži tožba, ker poročilo ni ukrep z zavezujočimi pravnimi učinki, ki posegajo v pravne interese tožeče stranke, ampak priporočilo ali mnenje brez zavezujočih pravnih učinkov.

2. Rok za vložitev tožbe

Sodišče prve stopnje je preverilo spoštovanje rokov za tožbe zoper več odločb (sodba z dne 28. januarja 2004 v zadevi *OPTUC proti Komisiji*, T-142/01 in T-283/01, in sklep z dne 25. maja 2004 v zadevi *Schmoldt in drugi proti Komisiji*, T-264/03; pritožba (zadeva C-342/04 P), še neobjavljena v Recueil), pozornost v zvezi s tem pa bo posvečena sklepu z dne 9. novembra 2004 v zadevi *FNICGV proti Komisiji* (T-252/03, še neobjavljen v Recueil).

Sodišče prve stopnje, na katero je Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes (Nacionalna federacija za mesno industrijo in za veleprodajo mesa) (FNICGV) vložila tožbo, s katero na podlagi člena 229 ES predlaga, naj se odpravi globa, na katero jo je obsodila Komisija zaradi kršitve pravil konkurence⁵, navaja, da ta člen pogodbe „spora polne jurisdikcije“ ne potrjuje kot samostojnega pravnega sredstva. Ta določba, ki določa, da „[se] z uredbami, ki jih v skladu z določbami [...] pogodbe [ES] sprejemata Evropski parlament in Svet skupaj in ki jih sprejema Svet sam, [...] Sodišču [lahko] dodeli neomejena pristojnost glede kazni, predvidenih v teh uredbah“, ni omenjena med pravnimi sredstvi v pristojnosti Sodišča prve stopnje iz člena 225 (1) ES, kot izhaja iz Pogodbe iz Nice.

⁴ Uredba (ES) št. 1073/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o preiskavah, ki jih izvaja Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF), (UL L 136, str. 1).

⁵ Odločba Komisije 2003/600/ES z dne 2. aprila 2003 o postopku uporabe člena 81 Pogodbe ES (zadeva COMP/C.38.279/F3 – Francoska govedina) (UL L 209, str. 12).

Ker so sodišča Skupnosti lahko izvrševala to neomejeno pristojnost samo v okviru nadzora aktov institucij Skupnosti in posebej v okviru ničnostne tožbe, mora biti tožba, ki meri na to, da bi sodnik izvrševal svojo neomejeno pristojnost, vložena v roku iz člena 230, petega pododstavka, ES, kar pa se v navedenem primeru ni zgodilo⁶.

3. Pravni interes

V zadevi MCI, nekoč imenovan WorldCom, proti Komisiji je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je MCI imel pravni interes za razglasitev ničnosti odločbe Komisije o prepovedi združitve s Sprintom, pa čeprav je bila ta odločba sprejeta po umiku notifikacije.

V tem primeru je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 28. septembra 2004 v zadevi *MCI proti Komisiji* (T-310/00, še neobjavljena v Recueil), menilo, da ima tožeča stranka pravni interes za razglasitev ničnosti akta, s katerim je Komisija zavrnila pritožbo strank, da bi prijava pomenila uradni umik priglašene omejevalnega ravnanja, medtem ko je neuspešno poskušala preprečiti njegovo sprejetje s tem, da je uradno razglasila odstop od postopka priglašene združitve, ki je predmet tega akta. Sodišče prve stopnje dodaja, da dokler obstaja odločba Komisije, je podjetju zakonito onemogočeno, da bi se pod obliko in v pogojih iz pritožbe združilo z drugo stranko priglašene omejevalnega ravnanja v primeru ponovnega namena združitve v prihodnosti. Dejstvo, da podjetje nima nujno tega namena ali da ga morda ne bo uresničilo, predstavlja v tem oziru čisto subjektivno okoliščino, ki naj se ne bi upoštevala pri presoji njegovega pravnega interesa za razglasitev ničnosti akta z nesporno zavezujočimi pravnimi učinki, ki lahko prizadenejo njegove pravne interese s tem, da bistveno spremenijo njegov pravni položaj.

4. Procesna sposobnost

Kar zadeva pogoje, v katerih se šteje, da akt, katerega ničnost se predlaga, neposredno zadeva tožečo stranko, je bilo poudarjeno, da akt Skupnosti neposredno zadeva posameznika, če ima neposredno učinke na posameznikov pravni položaj in če njegovo izvajanje osebam, ki jim je ta akt namenjen, ne dopušča nikakršne presoje, s tem da ima ta izvedba čisto avtomatičen značaj in da izhaja iz same ureditve Skupnosti, brez uporabe drugih posrednih pravil. Sklepa z dne 15. marca 2004 v zgoraj navedeni zadevi *Institouto N. Avgerinopoulou in drugi proti Komisiji* in z dne 8. julija 2004 v zadevi *Regione Siciliana proti Komisiji* (T-341/02, še neobjavljen v Recueil; pritožba (zadeva C-417/04 P)), zavračata zaradi pomanjkanja neposrednega interesa, na eni strani, ničnostno tožbo zoper odločbo Komisije, naslovljeno na Helensko republiko, o odobritvi programskega projekta v smislu uredbe o Strukturnih skladih⁷, ki so jo vložili posamezniki, ki niso končni upravičenci predvidenih ukrepov, in na drugi strani, ničnostno tožbo zoper odločbo Komisije, naslovljeno na Italijansko republiko, o zaključku finančne pomoči Evropskega

⁶ Drugih tožb, vloženi zoper odločbo, navedeno v prejšnji opombi, Sodišče prve stopnje še ni rešilo (*Fédération nationale de la coopération bétail et viande proti Komisiji*, T-217/03, in *FNSEA in drugi proti Komisiji*, T-245/03).

⁷ Uredba Sveta (ES) št. 1260/1999 z dne 21. junija 1999 o splošnih določbah o Strukturnih skladih (UL L 161, str. 1).

sklada za regionalni razvoj (ESSR), ki zadeva projekt avtoceste med Messino in Palermom, ki jo je vložil organ, odgovoren za realizacijo projekta, in sicer regija Sicilija. V obeh sklepih Sodišče prve stopnje meni, da imajo nacionalni organi pri izvršitvi izpodbijanih aktov na voljo določeno stopnjo presoje.

Kar zadeva pogoje, v katerih se šteje, da akt posamično zadeva tožečo stranko, na katero ni naslovljen, je treba ugotoviti, da je nova razlaga merila, kdaj določen akt posamično zadeva tožeče stranke, ki je bil sprejet v sodbi z dne 3. maja 2002 v zadevi *Jégo-Quéré proti Komisiji* (T-177/01, Recueil, str. II-2365), v zadnjem času že očitno spremenjen. Potem ko je Sodišče odločilo, da svojo razlago pojma posamično prizadete osebe potrdi v sodbi z dne 25. julija 2002 v zadevi *Unión de Pequeños Agricultores proti Komisiji* (C-50/00 P, Recueil, str. I-6677; ravno tako glej sodbo Sodišča z dne 1. aprila 2004 v zadevi *Komisija proti Jégo-Quéré*, C-263/02 P, še neobjavljena v Recueil, o razveljavitvi zgoraj navedene sodbe Sodišča prve stopnje z dne 3. maja 2002), je Sodišče prve stopnje v zadevah, v katerih je odločalo, preučilo pojem posamično prizadete osebe s sklicevanjem na rešitev, ki je bila sprejeta v sodbi Sodišča z dne 15. julija 1963 v zadevi *Plaumann proti Komisiji* (25/62, Recueil, str. 197). Fizična ali pravna oseba naj bi se štela za osebo, ki jo akt, ki nanjo ni naslovljen, posamično zadeva, samo če jo ta akt zadeva zaradi njenih določenih posebnih lastnosti ali zaradi dejanskega stanja, po katerem se ta oseba razlikuje glede na vsako drugo osebo in je analogno individualizirana s tisto, na katero je odločba naslovljena.

Kadar je pravna oseba, ki vloži ničnostno tožbo, združenje podjetij, ji je procesna sposobnost, če je sodelovala v postopku, ki je privedel do sprejema izpodbijanega akta, priznana v treh različnih situacijah: če ji zakonska določba izrecno priznava serijo procesnih upravičenj; če je združenje individualizirano zaradi svojih lastnih interesov, zlasti ker je akt, katerega ničnost se predlaga, prizadel njegov položaj pogajalca; ali če predstavlja interese podjetij, ki bi bila sama procesno upravičena. V svojih sklepih z dne 10. maja 2004 v zadevi *Bundesverband der Nahrungsmittel- und Speiseresteverwertung in Kloh proti Parlamentu in Svetu* (T-391/02, še neobjavljen v Recueil) in v zgoraj navedeni zadevi *Schmidt in drugi proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje zlasti zavrnilo mnenje, da so tožeča združenja imela položaj pogajalca, jasno omejenega na predmet izpodbijanega akta in z njim neločljivo povezanega.

a) Odločbe

Na področju državnih pomoči je namen tožb predvsem razglasitev ničnosti odločbe, sprejete brez sprožitve uradnega postopka preverjanja po členu 88(2) ES, ali odločbe, sprejete po koncu tega postopka. Te odločbe so naslovljene na zadevne države članice, zato morajo podjetja, na katera niso naslovljene, dokazati, da jih ti akti neposredno in posamično zadevajo.

Kadar Komisija na podlagi predhodnega preverjanja, ne da bi sprožila uradni postopek preverjanja, meni, da je državna pomoč združljiva s skupnim trgom, je treba šteti, da odločba, ki izvršuje to mnenje, v smislu člena 88(2) ES posamično zadeva zadevne stranke, ki bi bile upravičene do jamstev uradnega postopka preverjanja, kadar bi bil ta sprožen.

V sodbi z dne 16. marca 2004 v zadevi *Danske Busvognmaend proti Komisiji* (T-157/01, še neobjavljena v Recueil) je bila lastnost zadevne stranke priznana profesionalni

federaciji, ki predstavlja interese večine danskih avtobusnih podjetij, zato ker je bila ta federacija tožeča stranka pred Komisijo, ker so njena posredovanja vplivala na potek upravnega postopka in ker je bilo vsaj nekaj podjetij, ki so njeni člani, v konkurenčnem položaju glede na družbo, ki je prejela sporno pomoč.

V sodbi z dne 1. decembra 2004 v zadevi *Kronofrance proti Komisiji* (T-27/02, še neobjavljena v Recueil) je Sodišče prve stopnje menilo, da je bila tožeča stranka, ki je uveljavljala razlog nesprožitve uradnega postopka preverjanja, dejansko zadevna stranka z ozirom na njen status konkurenta, vzpostavljen ob upoštevanju istovetnosti izdelkov, ki jih prozvajajo, z izdelki podjetja, ki prejema pomoč, in z ozirom na delno prekrivanje njunih področij trženja.

V sodbi z dne 13. januarja 2004 v zadevi *Thermenhotel Stoiser Franz in drugi proti Komisiji* (T-158/99, še neobjavljena v Recueil) je bilo lastnikom hotelov iz turističnega kraja na Štajerskem (Avstrija) dopuščeno izpodbijati zakonitost odločb Komisije, s katerimi je razglasila združljivost javnega financiranja gradnje razkošnega hotela v tem kraju. Sodišče prve stopnje v bistvu poudarja, da so tožeče stranke neposredni konkurenti hotelu, ki je prejel zadevno pomoč, in da jim izpodbijana odločba to lastnost priznava.

V treh zgoraj navedenih zadevah je bilo odločeno, da so imela tožeča podjetja lastnost zadevnih strank v smislu člena 88(2) ES, ki jih odločbe o združljivosti pomoči, izdane po koncu predhodnega preverjanja, posamično zadevajo. Glede obsega nadzora o tožbenih razlogih je Sodišče prve stopnje v enem primeru preučilo celoto ničnostnih razlogov, da bi dokazalo, da Komisija nezakonito ni sprožila uradnega postopka preverjanja (zgoraj navedena sodba v zadevi *Thermenhotel Stoiser Franz in drugi proti Komisiji*), medtem ko je v drugem primeru razglasilo ničnost pravnega temelja odločbe, s katero ji je bila dodeljena pomoč (zgoraj navedena sodba v zadevi *Danske Busvognmaend proti Komisiji*).

Kadar je bila sporna odločba sprejeta po koncu uradnega postopka preverjanja iz člena 88(2) ES, podjetju ne zadostuje lastnost zainteresirane stranke za to, da bi bilo na enak način individualizirano s podjetjem, ki naj bi bilo naslovnik te odločbe. Glede na sodno prakso taka odločba posamično zadeva podjetja, ki so vložila pritožbo, na podlagi katere je bil sprožen ta postopek, in podjetja, ki so predstavila svoja stališča, odločilna za potek postopka, če ukrep, ki je predmet navedene odločbe, bistveno vpliva na njihov položaj na trgu.

Ob uporabi teh meril, ki jih je Sodišče prvič priznalo v sodbi z dne 28. januarja 1986 v zadevi *COFAZ in drugi proti Komisiji* (169/84, Recueil, str. 391), je Sodišče prve stopnje odločilo, da je odločba Komisije o državni pomoči, ki jo je Kraljevina Španija dodelila družbi Sniace, posamično zadevala tudi avstrijsko družbo Lenzing, kolikor je ta družba, ki je upravičeni družbi konkurenčna, na eni strani vložila pritožbo, na podlagi katere je bil sprožen postopek, v katerem je dejavno sodelovala, in na drugi strani, kolikor je navedla elemente, ki so dokazali, da je izpodbijana odločba bistveno vplivala na njen položaj na trgu, in sicer značilnosti zadevnega trga, kot so zelo omejeno število proizvajalcev, živahna konkurenca in prevelike zmogljivosti (sodba z dne 21. oktobra 2004 v zadevi *Lenzing proti Komisiji*, T-36/99, še neobjavljena v Recueil; pritožba (sodba C-525/04 P)).

Nasprotno je Sodišče prve stopnje s sklepom z dne 27. maja 2004 ugotovilo, da Deutsche Post in DHL International, družbi, ki izvršujeta svojo dejavnost na italijanskem trgu poštne storitev, odprtih za konkurenco, nista imeli aktivne vloge med upravnim postopkom, ki se je odvil pred sprejemom odločbe o državnih pomočeh, ki jih je Italijanska republika

dodelila v korist Poste Italiane. Preučilo je, ali je ukrep, dovoljen s to odločbo, lahko vplival, in sicer bistveno, na njihov položaj na zadevnem trgu, in v odsotnosti zadostnega dokaza o pomenu vpliva na njihov položaj na trgu odločilo, da se v tem primeru to ni zgodilo (sklep z dne 27. maja 2004 v zadevi *Deutsche Post in DHL proti Komisiji*, T-358/02, še neobjavljen v Recueil; pritožba (zadeva C-367/04 P)).

b) *Akti splošne veljave*

Glede na to, da člen 230, četrti pododstavek, ES izrecno ne obravnava dopustnosti ničnostne tožbe, ki jo posamezniki vložijo zoper akte splošnega pomena, Sodišče prve stopnje opominja, da ta edina okoliščina ne zadošča za to, da se take tožbe razglasijo za nedopustne.

Analizo vprašanja, ali akti splošnega pomena posamično zadevajo posameznike, ki dvomijo o njihovi zakonitosti, je Sodišče prve stopnje odločilo odklonilno in zavrnilo tožbe zaradi razglasitve ničnosti uredb (sklep Sodišča prve stopnje z dne 6. julija 2004 v zadevi *Alpenhain-Camembert-Werk in drugi proti Komisiji*, T-370/02, še neobjavljen v Recueil⁸), direktiv (sklep z dne 6. septembra 2004 v zadevi *SNF proti Komisiji*, T-213/02, še neobjavljen v Recueil⁹; pritožba (zadeva C-482/04 P)) in odločb splošne narave (zgoraj navedeni sklep v zadevi *Schmoldt in drugi proti Komisiji*).

C. Pravila konkurence za podjetja

Prispevki leta 2004 na tem področju zadevajo zlasti vprašanja, ki se navezujejo na postopek pred Komisijo in na določitev zneskov glob. Poglavitni predmet obravnave bodo odločitve Sodišča prve stopnje, razglašene v zadevah o „grafitnih elektrodah“¹⁰ in o „nevarjenih jeklenih ceveh“¹¹.

V zadevi, ki je bila povod za zgoraj navedeno sodbo v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji*, je Komisija¹² osmim ameriškim, nemškimi in japonskim podjetjem, ki so

⁸ S tem sklepom je Sodišče prve stopnje zavrnilo tožbo zaradi razglasitve ničnosti uredbe Komisije (ES) št. 1829/2002 z dne 14. oktobra 2002, ki je spremenila Prilogo k Uredbi (ES) št. 1107/96, glede označevanja „Feta“ (UL L 277, str. 10) pod zaščitenim izvornim imenom.

⁹ S tem sklepom je Sodišče prve stopnje zavrnilo tožbo zaradi delne razglasitve ničnosti Šestindvajsete direktive Komisije 2002/34/ES z dne 15. aprila 2002 o prilagoditvi Prilog II, III in VII k Direktivi Sveta 76/768/EGS o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi s kozmetičnimi izdelki tehničnemu napredku.

¹⁰ Sodba z dne 29. aprila 2004. *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji*, T-236/01, T-239/01, T-244/01 do T-246/01, T-251/01 in T-252/01, še neobjavljena v Recueil (pritožba, zadeve C-289/04 P, C-301/04 P, C-307/04 P in C-308/04 P).

¹¹ Sodbe z dne 8. julija 2004, v zadevi *Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji*, T-44/00 (pritožba, zadeva C 411/04 P); v zadevi *Corus UK proti Komisiji*, T-48/00; v zadevi *Dalmine proti Komisiji*, T-50/00 (pritožba, zadeva C 407/04 P); v zadevi *JFE Engineering in drugi proti Komisiji*, T-67/00, T-68/00, T-71/00 in T-78/00 (pritožba, zadevi C-403/04 P in C-405/04 P); še neobjavljene v Recueil.

¹² Odločba Komisije 2002/271/ES z dne 18. julija 2001 o postopku uporabe člena 81 ES ali člena 53 sporazuma EGS – Zadeva COMP/E-1/36.490 – Grafitne elektrode (UL 2002, L 100, str. 1).

sodelovala pri sporazumu – z namenom določiti cene v svetovnem merilu in razdeliti nacionalne in regionalne trge po načelu „home producer“ v sektorju grafitnih elektrod, ki se uporabljajo zlasti za proizvodnjo jekla v obločnih pečeh na elektriko – naložila na globo v skupnem znesku okrog 220 milijonov evrov, pri čemer so posamezni zneski glob znašali od 10,3 do 80,2 milijona evrov.

V zadevi o „nevarjenih jeklenih ceveh“ je Komisija zaradi kršitve člena 81 ES¹³ osmim proizvajalcem (štiri evropske družbe in štiri japonske) določenih vrst nevarjenih jeklenih cevi, ki se uporabljajo v naftni in plinski industriji, naložila najprej plačilo glob v skupnem znesku v višini 99 milijonov evrov. Po mnenju Komisije so podjetja sklenila sporazum, s katerim se je vsako podjetje zavezalo, da ne bo prodajalo standardnih nevarjenih cevi in nekaterih vrst prenosnih cevi na nacionalnem trgu drugega podjetja, ki je sodelovalo pri sporazumu.

Tožbe, vložene v teh zadevah (s strani sedmih podjetij v zadevah o „grafitnih elektrodah“ oziroma o „nevarjenih jeklenih ceveh“), omogočajo ugotovitev, ki potrjuje že ugotovljeno težnjo, da podjetja, kaznovana zaradi kršitve člena 81 ES, v zadnjem času le redko ugovarjajo pravni kvalifikaciji kršitev in dokazu njihovega sodelovanja pri sporazumih. Njihovi ugovori se nanašajo zlasti na določitev zneska glob, pri čemer se tožeče stranke sklicujejo na nepravilno uporabo pravil v zvezi s to določitvijo, ki si jih je naložila Komisija, posebej smernic za izračun glob, naloženih na podlagi člena 15(2) Uredbe št. 17 in člena 65(5) Pogodbe ESPJ (v nadaljevanju: smernice)¹⁴ in obvestila, ki zadeva nenaložitev glob ali znižanje njihovega zneska v zadevah, ki se nanašajo na sporazume (UL 1996, C 207, str. 4, v nadaljevanju: obvestilo o sodelovanju¹⁵). Kot bo razvidno iz besedila, ki sledi, je Sodišče prve stopnje priznalo, da ima Komisija, glede na primere, pri uporabi meril za določitev zneska glob možnosti presoje, in to zelo široke presoje. Vendar vestno pazi na to, da so podjetja, ki so bila kaznovana zaradi sodelovanja pri istem omejevalnem ravnanju, obravnavana v skladu z načelom enakega obravnavanja.

Ravno tako je treba spomniti, da lahko Sodišče prve stopnje izvršuje svojo neomejeno pristojnost ne le za znižanje zneska glob, ampak tudi za njegovo povišanje. Znižanje celotnega zneska glob, ki jih je Komisija naložila tožečim podjetjem, s strani Sodišča prve stopnje v zadevah o „grafitnih elektrodah“ in o „nevarjenih jeklenih ceveh“ (z 207 200 000 evrov znižan na 152.772.400 evrov v zadevi o „grafitnih elektrodah“ in z 90.900.000 evrov znižan na 78.120.000 evrov v zadevi o „nevarjenih jeklenih ceveh“) je vredno podrobnejše predstavitve (glej v nadaljevanju).

V nobeni sodbi ni bilo odločeno o zakonitosti odločb, sprejetih na podlagi člena 82 ES (zadevo Microsoft proti Komisiji je v letu 2004 obravnaval sodnik začasne odredbe; glej v nadaljevanju), v edini odločitvi v zvezi z Uredbo št. 4064/89 pa je bila ugotovljena nepristojnost Komisije (sodba z dne 28. septembra 2004 v zadevi *MCI proti Komisiji*, T-310/00, še neobjavljena v Recueil), torej bo besedilo, ki se nanaša na člen 81 ES in na kazni, naložene zaradi kršitve te določbe, bistvo tega dela, ki je namenjen pravu konkurence.

¹³ Odločba Komisije 2003/382/ES z dne 8. decembra 1999 o postopku uporabe člena 81 Pogodbe ES (Zadeva IV/E-1/35.860-B – Nevarjene jeklene cevi) (UL 2003, L 140, str. 1).

¹⁴ UL 1998, C 9, str. 3.

¹⁵ Opozoriti je treba, da je to obvestilo o sodelovanju iz leta 1996 nadomestilo obvestilo Komisije o oprostitvi glob in znižanju njihovega zneska v zadevah, ki se nanašajo na omejevalna ravnanja (UL 2002, C 45, str. 3).

1. Prispevek sodne prakse na področju člena 81 ES

a) Področje materialne uporabe

V zadevi *Meca-Medina in Majcen proti Komisiji* (sodba z dne 30. septembra 2004, T-313/02, še neobjavljena v Recueil; pritožba (zadeva C-519/04 P)), je Sodišče prve stopnje imelo priložnost uporabiti pojem gospodarske aktivnosti na področju športa. Sodišče prve stopnje v svoji sodbi potrjuje odločbo Komisije, ki je zavrnila pritožbo dveh poklicnih športnikov, ki se ukvarjata z daljinskim plavanjem. Ta športnika, ki sta bila po preizkusu nandrolona, ki je bil pozitiven, suspendirana na podlagi protidopinškega kodeksa olimpijskega gibanja, sta pred Komisijo navajala, da je protidopinška ureditev Mednarodnega olimpijskega komiteja kršila pravila konkurence Skupnosti in svobodo opravljanja storitev.

Sodišče prve stopnje opominja, da se pravo Skupnosti, upoštevajoč sodno prakso Sodišča, na šport nanaša zgolj toliko, kolikor je ta dejansko gospodarska dejavnost v smislu člena 2 ES. Določbe Pogodbe ES o prostem pretoku delavcev in storitev se uporabljajo pri pravilih s področja športa, ki so gospodarske narave, kakršna je lahko tudi športna dejavnost. Za to gre zlasti pri pravilih, ki določajo plačilo nadomestil pri prestopu poklicnih igralcev v drug klub (klavzula o prestopu) ali ki omejujejo število poklicnih igralcev, državljanov drugih držav, s katerimi lahko ti klubi tekmujejo. Nasprotno pravo Skupnosti nima učinkov na pravila, ki se nanašajo zgolj na šport in so gospodarski dejavnosti tuja, kot so to pravila v zvezi s sestavo nacionalnih moštev ali „pravila igre“, ki določajo na primer trajanje igre ali število igralcev na igrišču.

Potem ko je poudarilo, da se Sodišče v zadevah v zvezi s členi 39 ES in naslednjimi in v zvezi s členi 49 ES in naslednjimi ni izreklo o podreditvi športnih pravil določbam Pogodbe, ki se nanašajo na konkurenco, Sodišče prve stopnje meni, da načela, izpeljana na področju prostega pretoka delavcev in storitev, veljajo ravno tako za določbe o konkurenci iz Pogodbe ES in da velja tudi obratno. Iz tega izhaja, da določbe Skupnosti o prostem pretoku oseb in storitev ter določbe Skupnosti o konkurenci ne zadevajo pravil, ki se nanašajo zgolj na šport.

b) Konkurenčni postopek

– Vpogled v spis

Pravo Skupnosti danes jasno priznava pravilo, po katerem je treba podjetjem, ki so predmet preiskave na podlagi členov 81 ES in 82 ES, omogočiti vpogled v spis Komisije. Njegov temelj je načelo enakosti orožij in pomeni bistveno značilnost izvrševanja pravic obrambe. To pravilo pa ima tudi določene omejitve, katerih namen je ohraniti potek odločanja Komisije ali zakonite interese tretjih oseb.

V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje najprej poudarilo, da je Komisija dolžna zadevnim podjetjem za to, da bi se jim omogočila učinkovita obramba zoper očitke, ki so v obvestilu o ugotovitvi kršitve navedene proti njim, omogočiti vpogled v celoten spis, razen dokumentov, ki vsebujejo poslovne skrivnosti drugih podjetij ali druge zaupne podatke, in notranjih dokumentov Komisije.

Glede zadnjih je omejitev vpogleda upravičena s potrebo, da se zagotovi dobro delovanje Komisije na področju zatiranja kršitev pravil konkurence iz Pogodbe; notranji dokumenti naj bi bili posredovani samo, če to zahtevajo izjemne okoliščine primera, na podlagi resnih dokazov, ki jih mora predložiti zadevna stranka, in sicer tako sodniku Skupnosti kot v okviru upravnega postopka pred Komisijo.

– Pomen obvestila o ugotovitvi kršitve

Namen obvestila o ugotovitvi kršitve je ustaljen: zadevnim strankam mora omogočiti, da dejansko izvedo, kakšna dejanja jim Komisija očita, in da koristno izvršujejo svoje pravice obrambe. Ta zahteva je spoštovana, če končna odločba zadevnim strankam ne očita kršitev, ki se razlikujejo od tistih, ki jih omenja obvestilo o ugotovitvi kršitve, in se omeji le na dejstva, o katerih so se zadevne stranke imele priložnost izreči.

V sodbi z dne 8. julija 2004 v zadevi *Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji* (T-44/00, še neobjavljena v Recueil; pritožba (zadeva C-411/04 P)), je Sodišče prve stopnje spomnilo, da neskladnost med obvestilom o ugotovitvi kršitve in končno odločbo krši pravice obrambe samo pod pogojem, da ugotovitev iz odločbe v obvestilu ni bila izpostavljena na zadovoljiv način, da bi naslovnikom omogočila obrambo. Dejansko je obveznost Komisije glede obvestila o ugotovitvi kršitve omejena na navedbo zatrjevanih očitkov, na jasno izražanje dejstev, na katerih temelji obvestilo, in na pravno kvalifikacijo, da bi se naslovnikom obvestila omogočila obramba. Sodišče prve stopnje v tem oziru sodi, da je lahko pravna kvalifikacija dejstev, vsebovanih v obvestilu o ugotovitvi kršitve, po definiciji le začasna in poznejše odločbe Komisije ne bi bilo mogoče razglasiti za nično samo zato, ker se dokončni sklepi, izhajajoči iz teh dejstev, natančno ne skladajo s to vmesno kvalifikacijo. Dejansko mora Komisija naslovnike obvestila o ugotovitvi kršitve zaslišati in glede na te okoliščine primera upoštevati njihove pripombe, katerih namen je odgovoriti na navedene očitke in spremeniti analizo obvestila predvsem zaradi spoštovanja pravic obrambe.

– Posledice izrecnega priznanja dejstev v upravni fazi

Če ni izrecnega priznanja podjetja, ki je obravnavano v okviru kršitve pravil konkurence, mora Komisija ugotoviti dejstva, s tem da lahko podjetje v sodnem postopku prosto predstavi vse obrambne razloge, ki se mu zdijo koristni. Nasprotno pa naj ne bi šlo za tak primer, kadar zadevno podjetje izrecno, jasno in natančno prizna dejstva: kadar je le-to v okviru upravnega postopka izrecno sprejelo resničnost dejstev, ki mu jih v obvestilu o ugotovitvi kršitve očita Komisija, morajo ta dejstva veljati za preverjena in podjetje jim v sodnem postopku na Sodišču prve stopnje načeloma ne more več ugovarjati (zgoraj navedena sodba v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji*, točka 108). V skladu s temi merili je Sodišče prve stopnje menilo, da sklep, ki ga je Komisija izvedla na podlagi skupine elementov, kot so objektivno obnašanje zadevnega podjetja do te institucije v upravnem postopku in njegove zelo splošne izjave o neugovarjanju, ne more pomeniti takega priznanja (ista sodba, točka 109).

S tako sodbo Sodišče prve stopnje natančneje opredeli presojo, ki jo je sprejelo v letu 2003 v zadevah o „Lysin“, v skladu s katero Sodišče prve stopnje ne more več presojati dejanskih elementov, na katere se je pri določitvi zneska globe lahko oprla Komisija, če jih je tožeča stranka izrecno priznala v upravnem postopku (sodba z dne 9. julija 2003

v zadevi *Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients proti Komisiji*, T-224/00, Recueil, str. II-2597 (pritožba, zadeva C-397/03 P), pojasnjena v Letnem poročilu za leto 2003).

– Nepriznavanje pravice do popolnega molka

Redno postavljeno vprašanje je bilo, ali imajo podjetja, na katera so naslovljene odločbe, sprejete na podlagi člena 11(5) Uredbe št. 17¹⁶, ki od njih zahtevajo predložitev določenih informacij, pravico do popolnega molka. Sodišče (sodbi z dne 18. oktobra 1989 v zadevi *Orkem proti Komisiji*, 374/87, Recueil, str. 3283, in z dne 15. oktobra 2002 v zadevi *Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375) in Sodišče prve stopnje (sodba z dne 20. februarja 2001 v zadevi *Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji*, T-112/98, Recueil, str. II-729) sta nepretrgoma sodili, da bi bilo priznavanje take pravice onstran potrebnega za to, da se obvaruje pravica podjetij do obrambe, da bi Komisiji predstavljalo neupravičeno oviro za izpolnitev vloge nadzora nad spoštovanjem pravil konkurence na skupnem trgu in da se pravica do molka lahko prizna samo toliko, kolikor bi bilo zadevno podjetje dolžno predložiti odgovore, s katerimi bi v bistvu priznalo obstoj kršitve, ki jo mora dokazati Komisija. Iz tega je zmeraj izhajalo, da ima Komisija za ohranitev koristnega učinka člena 11 Uredbe št. 17 pravico zahtevati od podjetij, da predložijo vse potrebne informacije o dejstvih, ki so jim morda znana, in da ji po potrebi posredujejo k tem ustrezne dokumente, ki ji jih imajo, čeprav je mogoče, da bo na njihovi podlagi mogoče ugotoviti obstoj protikonkurenčnega vedenja. Iz istih odločitev izhaja, da pooblastilo Komisije, da zahteva informacije, ni v nasprotju s členom 6(1) in (2) Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Tožeče stranke so navajale sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice¹⁷ z namenom, da bi se sodna praksa Skupnosti spremenila v njihov prid. Vendar je Sodišče prve stopnje to smer zavrnilo in poudarilo v svoji zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji*, da pooblastilo Komisije, da zahteva informacije, ni v nasprotju s členom 6(1) in (2) Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin niti s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice.

Sodišče opozarja, da dolžnost odgovoriti na čisto dejanska vprašanja Komisije in zadostiti njenim zahtevam po predložitvi prej obstoječih dokumentov ne more kršiti temeljnega načela spoštovanja pravic obrambe in do pravičnega sojenja, ki ponujajo na področju prava konkurence enakovredno zaščito, kot je zagotovljena s členom 6 Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Dejansko osebi, na katero je naslovljena zahteva po informacijah, nič ne preprečuje, da ne bi pozneje, v upravnem postopku ali med postopkom pred sodnikom Skupnosti, dokazala, da imajo dejstva, navedena v njenih odgovorih ali posredovanih dokumentih, drugačen pomen od tistega, ki jim ga je pripisala Komisija.

¹⁶ Uredba Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prva uredba o izvajanju členov 85 ES in 86 ES (UL 1962, 13, str. 204).

¹⁷ Sodba Funke z dne 25. februarja 1993 (serija A št. 256/A, § 44a), sodba Saunders proti Združenemu kraljestvu z dne 17. decembra 1996 (Recueil des arrêts et décisions, 1996-VI, str. 2044) in sodba J.B. proti Švici z dne 3. maja 2001 (še neobjavljena v Recueil des arrêts et décisions).

– Razumni rok

Spoštovanje razumnega roka v upravnih postopkih na področju politike konkurence je splošno načelo prava Skupnosti, katerega spoštovanje zagotavljajo sodišča Skupnosti (sodba Sodišča prve stopnje z dne 22. oktobra 1997 v zadevi *SCK in FNK proti Komisiji*, T-213/95 in T-18/96, Recueil, str. II-1739).

Sodišče prve stopnje je v sodbi z dne 13. januarja 2004 v zadevi *JCB Service proti Komisiji* (T-67/01, še neobjavljena v Recueil; pritožba (zadeva C-167/04 P)) spomnilo, da lahko kršitev tega načela povzroči nezakonnost odločbe, ki jo je po končanem upravnem postopku sprejela Komisija samo, če se dokaže, da ima za posledico tudi kršitev pravic do obrambe zadevnega podjetja. Čeprav naj bi Komisija v tem primeru pri preizkusu zahteve za izjemo na podlagi člena 81(3) ES očitno kršila obveznost spoštovanja takega roka, ker je zahtevo za izjemo zavrnila 27 let po priglasitvi sporazuma, opravljeni v letu 1973, Sodišče prve stopnje sodi, da taka kršitev ni imela nobenega vpliva na zakonitost zavrnitve zahteve za izjemo.

Sodišče prve stopnje roka, daljšega od štirih let, za vložitev pritožbe konkurenta stranke, ki je priglasila zadevne sporazume, ne ocenjuje za pretiranega, upoštevajoč zapletenost zadeve, ki se je nanašala na več držav članic in je temeljila na petih kršitvah, pa tudi potrebo po drugem obvestilu o ugotovitvi kršitve.

c) Dokazovanje kršitve člena 81 ES

Konstitutivna dejstva kršitve člena 81 ES mora dokazati Komisija (sodba Sodišča z dne 8. julija 1999 v zadevi *Komisija proti Anic Participazioni*, C-49/92 P, Recueil, str. I-4125, točka 86). Dokazati mora predvsem trajanje kršitve, ki jo kaznuje. Ugovori tožečih strank v zadevah „nevarjene jeklene cevi“ so pripomogli k razjasnitvi nekaterih vidikov, ki se nanašajo na stopnjo zahtevanega dokaza in na dokazno breme pred Sodiščem prve stopnje, kadar kaznovana podjetja ugovarjajo dokaznim sredstvom, ki jih navaja Komisija.

V teh zadevah Komisija ni v celoti dokazala trajanja kršitve. V zvezi z določitvijo trajanja kršitve je menila, da čeprav se je Evropsko-japonski klub sestajal od leta 1977, naj bi se kršitev začela v začetku leta 1990, ker naj bi bili v letih od 1977 do 1990 med Evropsko skupnostjo in Japonsko sklenjeni sporazumi o samoomejitvi izvozov.

Sodišče prve stopnje ugotavlja, da nobena stranka ni ugovarjala stališču Komisije, da se zaradi sporazumov samoomejitve ne šteje, da kršitve obstajajo od leta 1977. Nasprotno Sodišče prve stopnje poudarja, ker so mu bili predloženi ugovori v zvezi z začetkom kršitve, da je domnevano prenehanje sporazumov samoomejitve odločilno merilo za presojo, ali bi se moralo šteti, da je kršitev obstajala v letu 1990. Sodišče prve stopnje spominja, da je načeloma tožeča stranka tista, ki je dolžna dokazati svoje navedbe. Kljub temu Sodišče prve stopnje meni, da mora Komisija v posebnih okoliščinah tega primera dokazati dan prenehanja mednarodnih sporazumov o samoomejitvi. Ta dokaz ni bil predložen, ker „neobrazložljiva nesposobnost Komisije, da bi navedla dokazna sredstva v zvezi z okoliščino, ki se nanjo neposredno nanaša, Sodišču prve stopnje onemogoča, da bi odločilo ob poznavanju dneva, ko so navedeni sporazumi prenehali veljati“.

Ker Komisija ni navedla dokazov, japonska podjetja pa so predložila dokazna sredstva, ki potrjujejo obnovitev teh mednarodnih sporazumov do decembra leta 1990, vsaj kar zadeva Japonsko, Sodišče prve stopnje meni, da so ti sporazumi ostali v veljavi do konca leta 1990. Izpodbijana odločba je v tem delu delno razglašena za nično in znesek glob znižan zaradi upoštevanja te okoliščine.

Japonska podjetja so nasprotovala tudi časovnemu trenutku prenehanja kršitve, ki jim je bila očitana. Sodišče prve stopnje sodi, da na podlagi dokaznih elementov, ki jih je navedla Komisija, ta kršitev, kar zadeva japonska podjetja, ni bila dokazana za čas po 1. juliju 1994 in da je treba zgoraj navedeno skrajšanje trajanja kršitve za eno leto skrajšati za dodatnih šest mesecev. Posledično je Sodišče prve stopnje razglasilo ničnost izpodbijane odločbe, kolikor je potrdila, da je kršitev obstajala v času pred 1. januarjem 1991, in kar zadeva japonska podjetja, po 30. juniju 1994, globe, naložene podjetjem, so bile znižane zaradi upoštevanja te okoliščine (sodba z dne 8. julija 2004 v zadevi *JFE Engineering in drugi proti Komisiji*, T-67/00, T-68/00, T-71/00 in T-78/00, še neobjavljena v Recueil; pritožba (zadevi C-403/04 P in C-405/04 P)).

d) *Globe*

Na podlagi člena 15 Uredbe št. 17¹⁸ lahko Komisija, če ugotovi kršitev določb člena 81 ES ali člena 82 ES, z odločbo ne le naloži podjetjem, naj prenehajo ugotovljeno kršenje, ampak jim naloži tudi globe. Znesek globe, ki lahko znaša do 10 % svetovnega prometa v poslovnem letu pred sprejemom odločbe, s katero se ugotovi kršitev vsakega od podjetij, sodelujočih pri tej kršitvi, se določi ob upoštevanju teže in trajanja navedene kršitve.

– **Smernice**

Glede smernic Sodišče prve stopnje spominja na to, kar je že bilo odločeno v sodbah, razglašanih v zadevah „gretje z oddaljenim virom toplote“¹⁹, „Lysin“²⁰ in „FETTSCA“²¹, da so smernice za Komisijo zavezujoče. Posledično mora Komisija spoštovati pravila, ki si jih je sama naložila v smernicah (zgoraj navedena sodba z dne 8. julija 2004 v zadevi *Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji*, točki 212 in 231), razen če posebej jasno

¹⁸ Člen 23 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe ES (UL 2003, L 1, str. 1), ki nadomešča Uredbo št. 17, je enak členu 15 te uredbe.

¹⁹ Sodbe z dne 20. marca 2002 v zadevi *HFB in drugi proti Komisiji*, T-9/99, Recueil, str. II-1487 (pritožba, zadeva C-202/02 P); v zadevi *Brugg Rohrsysteme proti Komisiji*, T-15/99, Recueil, str. II-1613 (pritožba, zadeva C-207/02 P); v zadevi *Lögstör Rör proti Komisiji*, T-16/99, Recueil, str. II-1633 (pritožba, zadeva C-208/02 P); v zadevi *KE KELIT proti Komisiji*, T-17/99, Recueil, str. II-1647 (pritožba, zadeva C-205/02 P); v zadevi *Dansk Rørindustri proti Komisiji*, T-21/99, Recueil, str. II-1681 (pritožba, zadeva C-189/02 P); v zadevi *LR AF 1998 proti Komisiji*, T-23/99, Recueil, str. II-1705 (pritožba, zadeva C-206/02 P); v zadevi *Sigma Technologie proti Komisiji*, T-28/99, Recueil, str. II-1845, in v zadevi *ABB Asea Brown Boveri proti Komisiji*, T-31/99, Recueil, str. II-1881 (pritožba, zadeva C-213/02 P); te zadeve so pojasnjene v Letnem poročilu za leto 2002.

²⁰ Zlasti sodba z dne 9. julija 2003 v zadevi *Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients proti Komisiji*, T-224/00 (pritožba, zadeva C-397/03 P); sodbe, izdane v zadevah „Lysin“ so pojasnjene v Letnem poročilu za leto 2003.

²¹ Sodba z dne 19. marca 2003 v zadevi *CMA CGM in drugi proti Komisiji*, T-213/00, Recueil, str. II-913, v zvezi s sporazumom FETTSCA; ta sodba je pojasnjena v Letnem poročilu za leto 2003.

navede razloge, ki morebitno upravičujejo, da se v določenem delu od njih oddalji (zgoraj navedena sodba *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji*, točka 352). Torej se lahko podjetja pred sodnikom Skupnosti sklicujejo na nepravilno uporabo smernic.

Glede določenih bolj posebnih določb smernic Sodišče prve stopnje določa pogoje za uporabo meril za določitev zneska globe glede na težo kršitve in glede na njeno trajanje.

Teža kršitve

V odločbi, ki je sprožila zadevo o „grafitnih elektrodah“, je Komisija odločila, da gre za „zelo težko“ kršitev, upoštevajoč naravo kršitve, njen dejanski vpliv na trg grafitnih elektrod v EGP in velikost zadevnega geografskega trga. Sodišče prve stopnje je presojo Komisije potrdilo. Posebej je v skladu z dejstvom, da je bil cilj sporazuma razdelitev trgov v svetovnem merilu, menilo, da Komisija s tem, da je za določitev začetnega zneska izbrala svetovni promet, dosežen s prodajo zadevnega proizvoda, ni zagrešila očitne napake pri oceni, saj je ta promet omogočil, da se v smislu točke 1 A, četrti odstavek, Smernic²² upošteva „dejanska gospodarska zmožnost kršiteljev za povzročitev znatne škode drugim subjektom, zlasti potrošnikom“.

Komisija je zadevna podjetja razporedila v tri kategorije in se pri tem sklicevala na svetovni promet, ki ga je vsako podjetje doseglo s svetovno prodajo zadevnega proizvoda, z namenom, da se upoštevata dejanska gospodarska zmožnost vsakega podjetja, da povzroči znatno škodo konkurentom, in velika razlika v velikosti teh podjetij. V tem delu Sodišče prve stopnje opozarja, da lahko Komisija za določitev zneskov glob podjetja, udeležena pri sporazumu, razdeli v več kategorij. Tej kategorizaciji naj se načeloma ne bi nasprotovalo, čeprav ne upošteva razlik v velikosti podjetij iste kategorije. Kljub temu mora biti določitev praga za vsako od tako oblikovanih kategorij dosledna in objektivno utemeljena. V tem primeru je odločeno, da je Komisija v svoji odločbi z ozirom na podjetji Tokai Carbon in The Carbide/Graphite Group, ki sta sodili v eno od treh zadevnih kategorij, nepravilno uporabila način razlikovanja, pri katerem se upoštevajo promet in tržni deleži podjetij. Posledično je Sodišče prve stopnje ob izvrševanju svoje neomejene pristojnosti odločilo, da opusti sporno kategorijo in ustvari svojo lastno klasifikacijo. Razen tega je za podjetja iz te zadnje klasifikacije in za podjetja tretje kategorije določilo začetni znesek glob.

Končno je Komisija za podjetji, ki sta se ji zdeli najpomembnejši, predvidela začetni znesek s koeficientom teže. V tem oziru Sodišče prve stopnje potrjuje, da lahko Komisija za začetne zneske načeloma uporabi koeficient teže zato, da bi določila globo v dovolj odvrtačuvi višini (sodba Sodišča prve stopnje z dne 20. marca 2002 v zadevi *ABB Asea Brown Boveri proti Komisiji*, T-31/99, Recueil, str. II-1881, točke od 165 do 167; pritožba (zadeva C-213/02 P)). Ne glede na to, da naj po mnenju Sodišča prve stopnje koeficient, sprejet v tem primeru za podjetje DSK (2,5), ne bi spoštoval načel sorazmernosti in

²² Točka 1 A Smernic določa, da „mora ocena teže kršitve upoštevati samo naravo kršitve, njen stvarni učinek na trgu, kadar se da izmeriti, in velikost zadevnega geografskega trga“. Iz te točke ravno tako izhaja, da je možno „v določenih primerih izravnati zneske, določene v notranjosti vsake od treh kategorij [teže kršitve], da bi se upoštevala posebna teža in s tem dejanski vpliv kaznivega vedenja vsakega podjetja na konkurenco“.

enakosti obravnavanja, je pri izvrševanju svoje neomejene pristojnosti za to podjetje uporabljeni koeficient znižalo na 1,5.

Če lahko Komisija pri uporabi koeficienta globe le-tega svobodno zviša, ima nasprotno tudi možnost znižati začetni znesek, ki bi izhajal iz stroge uporabe smernic. V odločitvi, ki je vodila do zadev o nevarjenih jeklenih ceveh, je Sodišče prve stopnje potrdilo, da bi Komisija lahko bila, ne glede na naravo kršitve, ki je bila ocenjena kot „zelo težka“, sprejela začetni znesek (10 milijonov evrov), ki bi pomenil 50 % najnižjega zneska, ki ga smernice določajo za to kategorijo kršitve (20 milijonov evrov), s čimer bi upoštevala dejstvo, da je bil dejanski učinek kršitve na trgu omejen.

Sodišče prve stopnje je menilo, da Komisija pri določitvi zneska globe ni upoštevala druge kršitve, ki so jo storili evropski proizvajalci (pogodbe, ki se nanašajo na britanski trg). S to opustitvijo je Komisija kršila načelo enakega obravnavanja, različni položaji namreč niso bili obravnavani različno. Da bi to neenakost obravnavanja med evropskimi in japonskimi proizvajalci popravilo, je Sodišče prve stopnje globo, naloženo vsakemu izmed japonskih proizvajalcev, znižalo za 10 %. Zaradi pomanjkanja predlogov Komisije v tem smislu Sodišče prve stopnje ni zvišalo glob, naloženih evropskim proizvajalcem.

Trajanje kršitve

Z zgoraj navedeno sodbo v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje zavrnilo vse ugovore v zvezi z osnovnimi zneski, ki jih je določila odločba glede na trajanje kršitve.

SGL Carbon je trdil, da so bile smernice nezakonite, ker so trajanje kršitve obravnavale neodvisno od narave kršitve. SGL Carbon je navajal, da je kartel po definiciji trajen in ga torej ni mogoče kaznovati na enak način kot druge kršitve. Sodišče prve stopnje je to dokazovanje zavrnilo in poudarilo, da določeni kratkotrajni karteli povzročajo manjšo škodo kot v primeru, ko bi bilo njihovo dejansko delovanje daljše.

Obtoževalne okoliščine

V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje potrdilo, da bi Komisija lahko povišala osnovne zneske zaradi, prvič, nadaljevanja kršitve, potem ko je Komisija izvedla preverjanja (zgoraj navedena sodba v zadevi *ABB Asea Brown Boveri proti Komisiji*, točke od 211 do 213); drugič, vodilne vloge (zgoraj navedena sodba v zadevi *Archer Daniels Midlands in Archer Daniels Midlands Ingredients proti Komisiji*, točka 239) in, tretjič, poskusa oviranja postopka z opozarjanjem drugih podjetij o bližnji nevarnosti preverjanj na mestu samem (sodba Sodišča prve stopnje z dne 14. maja 1998 v zadevi *Sarrió proti Komisiji*, T-334/94, Recueil, str. II-1439, točka 320).

Olajševalne okoliščine

Sodišče prve stopnje ni priznalo nobene olajševalne okoliščine, ki naj je Komisija domnevno ne bi upoštevala.

– Sporočilo o sodelovanju

Na splošno je lahko sodelovanje, ki Komisiji omogoča, da na lažji način ugotovi obstoj kršitve in jo odpravi, nagrajeno z znižanjem globe. Sporočilo o sodelovanju iz leta 1996 določa pogoje, v katerih se priznajo koristi njegovih določb.

Iz presojanj Sodišča prve stopnje o tem, kako je Komisija uporabila ta sporočila, je treba skleniti, da se posredovanje dokumentov in informacij, iz katerih je razvidno sodelovanje pri kršitvi pravil konkurence Skupnosti, kot odgovor na zahtevo po informacijah na podlagi Uredbe št. 17, šteje kot prostovoljno tisto sodelovanje podjetja, ki lahko upraviči znižanje globe. Ker je Komisija menila, da ni šlo za tak primer, je po mnenju Sodišča prve stopnje napačno ocenila pomen sodelovanja nekaterih tožečih strank (zgoraj navedena sodba v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji*).

Ravno tako je treba poudariti, da je Sodišče prve stopnje grajalo Komisijo, ker je napačno ocenila pomen sodelovanja družbe UCAR, ki je priskrbela podatke, kot so imena drugih udeleženih podjetij, imena predstavnikov teh podjetij ali skrivna imena, ki so se uporabljala za prikrivanje stikov, čeprav v ustni obliki in ne v obliki dokumentov.

Končno, če sporočilo v točki A(3) ne določa, da naj bi se znižanje „globe [ker podjetja sodelujejo s Komisijo] drugače poravnalo“, to besedilo ne zahteva, da bi se moral vsak posamezen podatek držati kršitve v pravu Skupnosti, ki se lahko kaznuje posebej. Za uporabo navedenega sporočila torej zadostuje, da podjetje, ki je pripravljeno sodelovati, odkrije, da je vpleteno v kršitev, in se izpostavi kaznim, medtem ko je upoštevanje različnih podatkov, za namen možnega znižanja globe, odvisno od njihove koristnosti pri nalogi Komisije, da kršitev dokaže in jo odpravi.

Kadar je nelojalen uradnik Komisije v takem položaju, da lahko sabotira nalogo svoje institucije s tem, da podpira udeležene pri nezakonitem kartelu in s tem znatno oteži preiskavo Komisije, na primer s tem, da uničuje dokazne elemente ali jih poneverja, udeležene pri kartelu obvešča o pretečem nenapovedanem preverjanju in izdaja celotno strategijo preiskave, ki jo je izdelala Komisija, mora načeloma veljati, da se podatek o takem uradniku šteje za olajšanje naloge Komisije, ki je v tem, da se kršitev dokaže in odpravi. Koristnost takega podatka je zlasti pomembna, kadar se podatek priskrbi na začetku preiskave o možnem protikonkurenčnem delovanju, ki jo je uvedla Komisija.

V zgoraj navedeni sodbi z dne 8. julija 2004 v zadevi *Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji* Sodišče prve stopnje poudarja, da mora podjetje, zato da bi se mu lahko znižal znesek globe na podlagi neugovarjanja dejstvom, v skladu s točko D2 sporočila o sodelovanju, Komisijo izrecno obvestiti o tem, da po seznanitvi z uradnim obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah ne namerava ugovarjati resničnosti dejstev. Pasivnost podjetja naj se v odsotnosti take izrecne izjave ne bi štela za olajševanje naloge Komisije, saj mora ta vsa dejstva dokazati v svoji končni odločbi, brez možnosti, da se v ta namen sklicuje na izjavo podjetja.

– Načelo *ne bis in idem*

V potrditev že sprejetih ugotovitev (zgoraj navedena sodba v zadevi *Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midlands Ingredients proti Komisiji*, točka 85) je Sodišče prve stopnje v svoji sodbi v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji* spomnilo, da načelo prepovedi ponovnega sojenja v isti stvari, ki mu je posvečen tudi člen 4 Protokola št. 7 Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pomeni splošno načelo prava Skupnosti, katerega spoštovanje zagotavlja sodnik. Na področju prava konkurence Skupnosti to načelo prepoveduje, da bi Komisija ponovno kaznovala ali preganjala podjetje zaradi njegovega vodilnega protikonkurenčnega vedenja, za katero je bilo že kaznovano ali je bilo s predhodno odločbo Komisije, zoper katero ni več pravnih sredstev, ugotovljeno, da podjetje zanj ni odgovorno.

Kljub temu se postavi vprašanje, ali Komisija krši to načelo, kadar kaznuje podjetja za kršitve, za katere so jih kaznovali že organi tretjih držav.

O tem je Sodišče prve stopnje sodilo, da načelo prepovedi ponovnega sojenja o isti stvari ne nasprotuje možnosti seštevanja kazni, na eni strani naloženih s strani Skupnosti, na drugi nacionalnih, ki izhajajo iz dveh vzporednih postopkov z različnimi cilji. *A fortiori* se to načelo ne uporabi v primeru, ko postopke vodijo in kazni naložijo na eni strani Komisija in na drugi strani organi tretjih držav, kadar ti postopki ne zasledujejo istih ciljev.

Sodišče prve stopnje meni, da Komisija ni bila dolžna na temelju splošne zahteve po pravičnosti upoštevati kazni, izrečenih s strani organov ali sodišč tretjih držav, ki jih je isto podjetje že prestalo za enako dejanje. V bistvu pogoji, v katerih se morajo upoštevati kazni, ki jih je naložil organ države in ki jih je za enako dejanje prestalo isto podjetje, niso izpolnjeni, kadar so kazni izrekli organi tretjih držav. Glede na to, da ni izrecno dogovorjene mednarodnopravne določbe, ki bi določila obveznost Komisije, da pri določitvi zneska globe upošteva kazni, ki so jih organi ali sodišča tretje države, kot so Združene države ali Kanada, istemu podjetju že izrekla za enako dejanje, v tem primeru tožeče stranke, Komisiji ne morejo uspešno očitati, da je kršila domnevno obveznost.

Načela, na katera je tako spomnilo Sodišče prve stopnje, potrjujejo tista načela, ki so bila sprejeta v zadevah „Lysin“ (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo v zadevi *Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midlands Ingredients proti Komisiji*, točke od 85 do 104).

– Izvrševanje neomejene pristojnosti

Na podlagi člena 17 Uredbe št. 17 odloča Sodišče prve stopnje, na katerem je vložena tožba zoper odločbo, ki nalaga globo, z neomejeno pristojnostjo v smislu člena 229 ES in lahko naloženo globo razveljavi, zniža ali zviša.

Sodišče prve stopnje je večkrat izvrševalo svojo neomejeno pristojnost za to, da je znižalo zneske glob, potem ko je ugotovilo, da določeni očitani elementi kršitev niso bili pravno zadostno dokazani (sodba v zadevi *JCB Service proti Komisiji*, točka 193) ali da je Komisija kršila smernice ali sporočilo o sodelovanju (zgoraj navedena sodba v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji*).

Zlasti je treba omeniti izvrševanje neomejene pristojnosti za zvišanje zneskov glob. V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Tokai Carbon in drugi proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje prvič izvrševalo neomejeno pristojnost za zvišanje zneska globe na vmesni stopnji njenega izračuna. Ker je podjetje Nippon pred Sodiščem prve stopnje izpodbijalo dejstva, ki jih je predhodno priznalo v upravnem postopku – pri čemer ni šlo za izrecno, jasno in natančno priznanje –, je bilo znižanje globe, ki ga je prvotno odobrila Komisija, zmanjšano.

V preostalem je Sodišče prve stopnje spomnilo, da bi v okviru svoje neomejene pristojnosti pri presoji primerne narave globe lahko upoštevalo podatke, ki v odločbi Komisije niso bili omenjeni.

2. Uredba št. 4064/89

Edina odločitev v letu 2004 s področja koncentracij je sodba, ki je razglasila ničnost odločbe Komisije o prepovedi koncentracije med ameriškima podjetjema za telekomunikacije, WorldCom (zdaj imenovan MCI) in Sprint²³.

Sodba z dne 28. septembra 2004 v zadevi *MCI proti Komisiji* (T-310/00, še neobjavljena v Recueil) se ni omejila na odločanje v temelju, razlog za razglasitev ničnosti je bila namreč nepristojnost Komisije za sprejem odločbe.

Stranki, ki sta dne 10. januarja 2000 skupno priglasili koncentracijo na podlagi Uredbe št. 4064/89²⁴, sta dne 27. junija uradno razglasili, da umikata priglasitev in da nimata namena izvesti koncentracije v obliki, predstavljeni v tej priglasitvi. Ne glede na to je Komisija dne 28. junija 2000 sprejela odločbo o nezdružljivosti koncentracije s skupnim trgom in Sporazumom EGP.

Sodišče prve stopnje meni, da sporočilo, ki sta ga dne 27. junija 2000 WorldCom in Sprint naslovila na Komisijo, ni zajemalo načelne opustitve vsakršne ideje ali načrta koncentracije, ampak samo opustitev načrta „v obliki, predstavljeni v priglasitvi“, kar pomeni v obliki, ki je bila načrtovana v priglasitvi sporazuma o združitvi. Sporočila za javnost, ki sta jih podjetji WorldCom in Sprint objavili v Združenih državah, potrjujejo, da sta v tem času še imeli določeno upanje na združitev svojih dejavnosti v taki ali drugačni obliki. V resnici sta podjetji svoj dokončni odstop od načrta koncentracije razglasili v sporočilu za javnost z dne 13. julija 2000. Sodišče dodaja, da to, da dve podjetji načrtujeta združitev (ali nadaljujeta načrtovanje združitve), *ipso facto* ne zadošča za obstoj (ali nadaljevanje obstoja) sporazuma o koncentraciji med njima, ki je lahko predmet odločbe Komisije. Pristojnost Komisije ne more temeljiti že na samih subjektivnih namerah strank. Tako kot Komisija ni pristojna, da bi prepovedala koncentracijo pred sklenitvijo sporazuma o združitvi, neha biti pristojna, kakor hitro ta sporazum preneha, ne glede na nadaljevanje

²³ Odločba Komisije 2003/790/ES z dne 28. junija 2000 o nezdružljivosti koncentracije s skupnim trgom in Sporazumom EGP (Zadeva COMP/M.1741 – MCI WorldCom proti Sprintu) (UL 2003, L 300, str. 1).

²⁴ Uredba Sveta (EGS) št. 4064/89 z dne 21. decembra 1989 o nadzoru koncentracij podjetij (UL L 395, str. 1, popravek v UL 1990, L 257, str. 13, razveljavljen z Uredbo Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (UL L 24, str. 1)).

zadevnih podjetij pogajanj z namenom sklenitve sporazuma v drugačni obliki. V tem primeru bi bila Komisija morala ugotoviti, da ni več pristojna za odločanje.

D. Državne pomoči

1. Pojem državnih pomoči

a) *Bistveni elementi*

Prednost in posebnost državnih ukrepov so značilni elementi pojma državne pomoči v smislu člena 87 (1) ES²⁵. Komisija je bila večkrat grajana, ker ni pravilno presodila zadevnih meril (sodbe z dne 16. marca 2004 v zadevi *Danske Busvognmaend proti Komisiji*, T-157/01, z dne 16. septembra 2004 v zadevi *Valmont Nederland proti Komisiji*, T-274/01, z dne 21. oktobra 2004 v zadevi *Lenzing proti Komisiji*, T-36/99, in z dne 1. decembra 2004 v zadevi *Kronofrance proti Komisiji*, T-27/02, še neobjavljene v Recueil).

– Prednost

Pojem državne pomoči ne zajema le pozitivnih koristi, kot so subvencije, posojila ali pridobitev nadzora nad podjetji, ampak tudi posredovanje, ki na različne načine zmanjša stroške, ki normalno bremenijo proračun podjetja, in ki je iste narave in ima popolnoma enak učinek, ne da bi šlo za subvencije v strogem pomenu besede.

V zgoraj navedeni sodbi z dne 21. oktobra 2004 v zadevi *Lenzing proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje odločilo, da vedenje oseb javnega prava, pristojnih za zbiranje prispevkov za socialno zavarovanje, ki dopuščajo plačilo navedenih prispevkov z zamudo, ponuja podjetju v velikih finančnih težavah občutno gospodarsko korist, ker se mu z odlogom znižajo stroški, ki bi jih imelo v primeru običajne uporabe sistema socialnega zavarovanja; podjetju naložene obresti in zamudne obresti ne morejo v celoti odpraviti te koristi. Komisija je napravila očitno napako pri uporabi merila zasebnega upnika, ker je v tem primeru odločila, da so te osebe ravnale kot zasebni hipotetični upnik, ki bi bil po možnosti v enakem položaju do svojega dolžnika kot te osebe, in Sodišče prve stopnje je razglasilo ničnost sporne odločbe.

Ravno tako je Sodišče prve stopnje s sklicevanjem na merilo zasebnega upnika presojalo, ali je Komisija lahko sklenila, da ima zmanjšanje enega dela dolgov nemške družbe Technische Glaswerke Ilmenau do osebe javnega prava, odgovorne za preoblikovanje podjetij nekdanje Nemške demokratične republike („BvS“), lastnost državne pomoči. Omejen nadzor, ki ga Sodišče prve stopnje izvaja nad zapletenimi gospodarskimi presojanji te narave, je glede na okoliščine tega primera Sodišče prve stopnje pripeljal do sklepa, da Komisija ni

²⁵ Kot izhaja iz člena 87(1) ES je državna pomoč, ki ni združljiva s skupnim trgom, korist, ki jo dodeli država, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, ki prizadene trgovino med državami članicami in izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco.

napravila očitne napake z oceno, da se BvS ni vedla kot zasebni upnik, delujoč v običajnih tržnih pogojih. Ker ni bil sprejet noben drug razlog, je bila ničnostna tožba zavrnjena ((sodba z dne 8. julija 2004 v zadevi *Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji*, T-198/01, še neobjavljena v Recueil; pritožba (sodba C-404/04 P)).

V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Valmont Nederland proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje prvič prevzelo rešitev, ki jo je Sodišče sprejelo v svoji sodbi z dne 24. julija 2003 v zadevi *Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, Recueil, str. I-7747), v skladu s katero se posredovanje države v korist podjetja v zameno za izvrševanje obveznosti javnih služb ne šteje za pomoč, pod pogojem, da je izpolnjenih več meril²⁶.

V tem primeru je Komisija menila, da je bilo financiranje, ki ga je za gradnjo parkirišča nizozemska občina dodelila podjetju, delno državna pomoč, ker je pokrilo stroške obratovanja, ki bi normalno bremenili to podjetje in mu je bilo v korist. Komisija je kljub temu menila, da je bil drugi del financiranja v korist tretjih podjetij in ni dajal prednosti tožeči stranki.

Sodišče prve stopnje na eni strani meni, da je imelo to podjetje stroške s tem, da je tretjim osebam na podlagi pogodbe, sklenjene s teritorialno skupnostjo v splošnem interesu in v interesu zadevnih tretjih oseb, dovolilo, da na različne načine redno in zastonj uporabljajo njegovo parkirišče, in na drugi strani, da je dejanske koristi od enega dela financiranja, ki ga je teritorialna skupnost dodelila za ureditev parkirišča, imel Valmont.

Sodišče prve stopnje meni, da Komisija v teh razmerah ni mogla takoj presoditi, da je od tega dela financiranja imel prednost predvsem Valmont, ampak bi bila morala najprej na podlagi podatkov, ki jih je imela na voljo, raziskati, ali se je ta del financiranja lahko štel za dejansko plačilo stroškov Valmonta ali ne. Morala bi preveriti, ali so bili pogoji iz zgoraj navedene sodbe v zadevi *Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg* izpolnjeni ali ne. Ker ta preverba iz odločbe ni razvidna, je bila sodba razglašena za nično²⁷.

Končno je Sodišče prve stopnje z zgoraj navedeno sodbo v zadevi *Danske Busvognmaend proti Komisiji* razglasilo ničnost odločbe Komisije o združljivosti pomoči, ki so jo danski organi dodelili družbi za avtobusni prevoz Combust, s skupnim trgovom.

²⁶ In sicer, prvič, podjetje, ki je prejemnik, mora biti dejansko odgovorno za izvrševanje obveznosti javnih služb in te obveznosti morajo biti jasno določene; drugič, parametri, na podlagi katerih se izračuna nadomestilo, morajo biti predhodno določeni objektivno in transparentno, da ne štejejo za gospodarsko korist, ki podjetju, ki je prejemnik, daje prednost pred konkurenčnimi podjetji; tretjič, nadomestilo naj ne bi presevalo tega, kar je potrebno za pokritje stroškov, nastalih pri izvrševanju obveznosti javnih služb, upoštevajoč prihodke, povezane s slednjimi, in primerno korist zaradi izvrševanja teh obveznosti; četrto, kadar se izbira podjetja za izvrševanje obveznosti javnih služb v konkretnem primeru ne opravi v okviru postopka javnih naročil, je treba stopnjo potrebnega nadomestila določiti na podlagi analize stroškov, ki bi jih povprečno podjetje, dobro vodeno in primerno opremljeno, da lahko zadosti zahtevam potrebnih javnih služb, imelo pri izvrševanju teh obveznosti, upoštevajoč prihodke, povezane s slednjimi, in primerno korist zaradi izvrševanja teh obveznosti.

²⁷ Ta ničnostni razlog odločbe z dne 18. julija 2001 je dodan h kršitvi člena 87(1) ES – ugotovljeni v isti sodbi –, ki jo je Komisija zagrešila s tem, da je na podlagi strokovnega poročila brez dokazne vrednosti odločila, da je bila cena zemljišča, prodanega tožeči stranki, nižja od cene na trgu, zaradi česar je vsebovala element državne pomoči.

Posebej je Sodišče prve stopnje sodilo, da tej družbi ni bilo naloženo izvrševanje obveznosti javnih služb v smislu Uredbe št. 1191/69²⁸. Menilo je, da podjetje, kot je Combust, ki mu obveznosti upravljanja in izvajanja prevozov ter unovčenja tarif niso bile enostransko naložene in ki ni bilo dolžno izvajati prevoznih storitev na neprofiten način v nasprotju z njegovim gospodarskim interesom, ampak je te obveznosti prevzelo prostovoljno, potem ko je bilo uspešno v natečajnem postopku, ki ni predvidel nobene državne subvencije in ki se ga je podjetje glede na svoje gospodarske interese udeležilo svobodno, ter katerega prevozne storitve so bile poplačane po ceni, ki jo je podjetje predlagalo v svojih vlogah v natečajnem postopku in ki je bila zajeta s kasneje sklenjenimi pogodbami, ni nosilec obveznosti javnih storitev v smislu člena 2(1) Uredbe št. 1191/69: tako podjetje torej ne prejema nadomestila v smislu tega člena, kot je to menila Komisija, ampak finančno poplačilo, določeno v navedenih prevoznih pogodbah.

– Posebnost ali selektivnost državne pomoči

V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Lenzing proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje menilo, da bi bila Komisija morala odločiti, da je bil ukrep, dodeljen v korist družbe Sniace, selektiven.

V tem oziru je spomnilo, da člen 87(1) ES ne zadeva ukrepov zgolj splošnega pomena, ampak da lahko celo posredovanja, ki se na prvi pogled na splošno uporabljajo za podjetja, predstavljajo določeno selektivnost in s tem veljajo za ukrepe, ki dajejo prednost določenim podjetjem ali proizvodnjam. Za tak primer gre zlasti takrat, kadar ima pristojna uprava, ki naj bi uporabila splošno pravilo, diskrecijsko pravico glede uporabe akta. V tem primeru je Sodišče prve stopnje menilo, da so španske javne organizacije, zadolžene za zbiranje prispevkov socialnega zavarovanja, imele določeno diskrecijsko pravico za sklenitev sporazumov o porazdelitvi ali povračilu in za določitev določenih pogojev teh sporazumov, takih kot so časovni plan povračil, višina zapadlih plačil (obresti) in zadostnost garancij, ponujenih v zameno za plačilo dolgov. Na diskrecijsko pravico teh organizacij kaže tudi dejstvo, da so sprejele, da ta družba ne spoštuje teh sporazumov in da so dopuščale večletno neplačevanje dolgov.

Posebnost ali selektivnost državnega ukrepa pomeni eno izmed lastnosti pojma državne pomoči, ne le v okviru Pogodbe ES, ampak tudi v okviru Pogodbe ESPJ, kot je na to spomnila sodba z dne 1. julija 2004 v zadevi *Salzgitterp proti Komisiji* (T-308/00, še neobjavljena v Recueil; pritožba (zadeva C-408/04 P)), ki v tej točki potrjuje, da dejstvo, da se korist od zakonsko določenega davčnega ukrepa podredi pogoju omejitve investicij na določen del ozemlja ene države članice, kot se je zgodilo v tej zadevi, načeloma zadostuje za oceno, da se zadevni ukrep nanaša na določeno kategorijo podjetij. V utemeljitev svoje presoje Sodišče prve stopnje navaja – redko dejanje, ki pa je vredno omembe, – sodbo Sodišča EFTE²⁹ in poudarja, da je za to, da bi se ukrep lahko kvalificiral kot državna pomoč, potrebno, da podjetja, katerim je slednja dodeljena, pripadajo kategoriji, ki se določi s pravno ali dejansko uporabo merila, oblikovanega z zadevnim ukrepom.

²⁸ Uredba Sveta (EGS) št. 1191/69 z dne 26. junija 1969 o o ukrepanju držav članic glede obveznosti javne službe v železniškem in cestnem prometu ter prometu po celinskih plovnih poteh (UL L 156, str. 1), kot je bila spremenjena z Uredbo Sveta (EGS) št. 1893/91 z dne 20. junija 1991 (UL L 169, str. 1).

²⁹ Sodba Sodišča EFTE z dne 20. maja 1999 v zadevi *Norway proti EFTA Surveillance Authority*, E-6/98, Poročilo Sodišča EFTE, str. 74.

b) Smernice

Ne glede na to, da ima Komisija za uporabo člena 87(3) ES široko pooblastilo presoje, katerega izvrševanje zajema cenitve gospodarske in socialne narave, ki morajo biti izvedene v kontekstu Skupnosti, je vezana na smernice in sporočila, ki jih sprejme na področju nadzora državnih pomoči, kolikor niso smernice v nasprotju s pravili Pogodbe in kolikor so jih sprejele države članice. Zadevne osebe so posledično upravičene, da se nanje sklicujejo, in sodnik preveri, ali je Komisija s sprejemom izpodbijane odločbe spoštovala pravila, ki si jih je sama naložila.

Sodišče prve stopnje je odločilo o številnih zahtevah o ugotovitvi pravnih napak pri uporabi Smernice Skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja za obdobje od leta 1994 do 2001 (sodba z dne 18. novembra 2004 v zadevi *Ferriere Nord proti Komisiji*, T-176/01, še neobjavljena v Recueil), Večsektorskih smernic o regionalni pomoči za velike investicijske projekte³⁰ (zgoraj navedena sodba v zadevi *Kronofrance proti Komisiji*), Sporočila o določitvi smernic Skupnosti o državni pomoči za reševanje in preoblikovanje podjetij v težavah³¹ (zgoraj navedena sodba *Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji*), Priporočila 96/280/ES o definiciji malih in srednjih podjetij³² in Sporočila o smernicah Skupnosti o državni pomoči malim in srednjim podjetjem³³ (sodba z dne 14. oktobra 2004 v zadevi *Pollmeier Malchow proti Komisiji*, T-137/02, še neobjavljena v Recueil).

V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Ferriere Nord proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje potrdilo, da lahko Komisija odloči, da projekt pomoči v korist Ferriere Nord ni združljiv s skupnim trgov, kolikor investicija ni zadostila okoljevarstvenim zahtevam, ki so jih zastavile smernice za obdobje od leta 1994 do 2001.

V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Pollmeier Malchow proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje potrdilo presojo Komisije, v skladu s katero je bil prejemnik pomoči veliko podjetje, ki torej ni izpolnjevalo meril definicije SMP. Sodišče prve stopnje zlasti meni, da bi Komisija glede na splošni pomen zadevnih besedil lahko pravilno zagotovila, da prejemnik zadevne pomoči dejansko ne bi bila skupina, katere moč presega moč MSP.

V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje glede na podatke, ki jih navajajo smernice za pomoči, namenjene reševanju in preoblikovanju podjetij, presodilo, da Komisija ni zagrešila očitne napake pri oceni s tem, da je na podlagi člena 87(3)(c) ES odločila o nezdržljivosti znižanja zadevnih cen s skupnim trgov, ne da bi upoštevala nastanek monopola, ki bi bil posledica prenehanja obstoja tožeče stranke. Sodišče prve stopnje poudarja, da bi ta okoliščina upravičila dodelitev državne pomoči za reševanje podjetij in pospeševanje njihovega preoblikovanja, samo če bi bili izpolnjeni splošni pogoji za dodelitev pomoči za reševanje in preoblikovanje, taki, kot jih določajo smernice. V tem primeru Sodišče prve stopnje meni, da Komisija ni zagrešila očitne

³⁰ UL 1998, C 107, str. 7.

³¹ UL 1994, C 368, str. 12.

³² Priporočilo 96/280/ES Komisije z dne 3. aprila 1996 o definiciji malih in srednjih podjetij (MSP) (UL L 107, str. 4).

³³ Sporočilo Komisije o okviru Skupnosti glede državnih pomoči MSP (UL 1996, C 213, str. 4).

napake pri presoji, da načrt preoblikovanja družbi Technische Glaswerke Ilmenau ne bi omogočil izboljšanja stanja in posledično zavrnila pravno sredstvo.

Nasprotno je zgoraj navedena sodba v zadevi *Kronofrance proti Komisiji* razglasila ničnost odločbe Komisije o tem, da ne bo ugovarjala zoper pomoč, ki so jo nemški organi dodelili družbi Glunz za gradnjo integriranega centra za obdelavo lesa. Sodišče prve stopnje je menilo, da Komisija ni spoštovala pravil, izdanih v Večsektorskih smernicah o regionalni pomoči za velike investicijske projekte, kolikor ni preverila, kot to določajo smernice, ali je bil trg proizvodov, na katere se nanaša zadevna pomoč, „v upadanju“. Zaradi te pravne napake Komisije priglašene lastnosti združljivosti pomoči ni bilo mogoče presoditi na podlagi celote uporabnih meril.

c) *Vračilo pomoči*

S sodbo z dne 14. januarja 2004 v zadevi *Fleuren Compost proti Komisiji* (T-109/01, še neobjavljena v Recueil) je Sodišče prve stopnje spomnilo, da naj bi podjetja, ki prejmejo pomoč, načeloma imela zaupanje v pravo glede pravilnosti pomoči samo, če je bila ta dodeljena ob spoštovanju postopka iz člena 88 ES, vendar sodna praksa ne izključuje možnosti, da se ne bi prejemniki nezakonite pomoči v okviru postopka o vračilu sklicevali na izjemne okoliščine, na katerih bi lahko temeljilo njihovo zaupanje v pravo glede zakonite narave te pomoči, da bi lahko nasprotovali vračilu le-te.

Vendar Sodišče prve stopnje sodi, da se lahko prejemniki sklicujejo na take izjemne okoliščine na podlagi primernih določb nacionalnega prava samo v okviru postopka o vračilu pred nacionalnimi sodišči, ki so edina pristojna za presojo o zadevnih okoliščinah, potem ko so na Sodišče vložila predloge za sprejem predhodne odločbe o razlagi. Tako sodeč je Sodišče prve stopnje sprejelo jasno mnenje o vprašanju, na katero so bili do takrat podani oklevajoči odgovori (v tem oziru glej Letno poročilo za leto 1999).

Za razliko od tožeče stranke v zadevi *Fleuren Compost proti Komisiji*, posledica katere je bila ravnokar pojasnjena sodba, *Salzgitter*, zato da bi ugovarjala vračilu pomoči, ni navajala, da je Komisija kršila načelo varstva zaupanja v pravo, ampak da je kršila načelo pravne varnosti. Sodišče je menilo, da kršitev načela pravne varnosti v tem primeru upravičuje razglasitev ničnosti določb odločbe Komisije³⁴, ki so Zvezni republiki Nemčiji naložile, naj izterja pomoči, ki jih je dodelila podjetjem, združenim pod imenom *Salzgitter AG*.

V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Salzgitter proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje najprej sodilo, da sklicevanje na načelo pravne varnosti ni bilo odvisno od pogojev, v katerih se je glede pravilnosti državne pomoči dovoljeno sklicevati na zaupanje v pravo. Zato se železarsko podjetje, ki je prejelo državno pomoč, ki ni bila priglašena Komisiji, lahko sklicuje na načelo pravne varnosti zato, da nasprotuje odločbi Komisije, ki mu je naložila vračanje, čeprav je izključeno, razen v izjemnih okoliščinah, da bi se prejemnik pomoči glede pravilnosti le-te lahko skliceval na zaupanje v pravo, če so bile z njeno dodelitvijo kršene določbe o postopku predhodnega nadzora državnih pomoči.

³⁴ Odločba Komisije 2000/797/ESPJ z dne 28. junija 2000 o izvrševanju državne pomoči, ki jo je Nemčija dodelila *Salzgitter AG*, *Preussag Stahl AG* in železarskim podružnicam skupine, združenim v *Salzgitter AG – Stahl und Technologie (SAG)* (UL L 323, str. 5).

Sodišče prve stopnje je nato menilo, da bi se železarsko podjetje, ki je prejemnik nezakonitih pomoči, lahko sklicevalo na načelo pravne varnosti zato, da bi ugovarjalo zakonitosti odločbe Komisije, ki je odredila vračilo v primeru, v katerem so takrat, ko je podjetje prejelo navedene pomoči, zaradi razlogov na strani Komisije obstajale negotovosti in nejasnosti glede pravne narave zadevnih pomoči, nastale zaradi tega, ker Komisija, ki je bila seznanjena z dodelitvijo pomoči, ni podaljšala svojega odločanja, in ki je s tem, da ni spoštovala dolžnosti skrbnega ravnanja, povzročila negotov položaj, ki bi ga bila morala razjasniti, preden je začela odločati o vračilu dodeljenih pomoči.

2. Postopkovna vprašanja

Vprašanje obsega pravic, ki se priznajo zadevnim strankam v uradnem postopku preizkusa državne pomoči, je bilo razjasnjeno. Sodna praksa Sodišča prve stopnje je vzpostavila jasno razlikovanje med državami članicami, ki dajejo pomoči, in zadevnimi strankami. Medtem ko prvim v celoti pripadajo pravice obrambe, so druge upravičene zgolj do predložitve pripomb.

Najprej je treba ugotoviti, da v enem od preizkušenih razlogov v okviru zadeve, v kateri je Komisiji nasprotujoča stranka, *Ferriere Nord* – podjetje sektorja železarske, mehanske in metalurške industrije –, navajala, da je Komisija kršila njene pravice do obrambe s tem, da je začela uradni postopek preizkusa na podlagi Smernic Skupnosti državnih pomoči za varstvo okolja za leto 1994³⁵, medtem ko je odločbo sprejela na podlagi okvira za leto 2001³⁶, ne da bi Italijansko republiko in podjetje pozvala k predložitvi svojih pripomb o novem okviru. V zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Ferriere Nord proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje najprej navedlo, da je treba ta razlog preizkusiti ob upoštevanju pravice, s katero razpolagajo „zadevne stranke“ na podlagi člena 88(2) ES za predložitev pripomb med postopkom iz te določbe, in ne glede na pravice do obrambe, s katerimi razpolagajo samo države, ki so upravičene do državnih pomoči. Po njegovem mnenju naj Komisija ne bi mogla utemeljiti svoje odločbe na novih načelih, ki jih je uvedel okvir za leto 2001, ne da bi kršila procesne pravice zadevnih strank in ne da bi od njih zahtevala predložitev pripomb v tem oziru. Sodišče prve stopnje meni, da so načela, določena s tema okviroma, glede na razloge, ki jih je Komisija navedla za to, da je razglasila nezdržljivost zadevne pomoči, v bistvu ista; na podlagi navedenega je odločilo, da ponovno posvetovanje z zadevnimi strankami ni bilo potrebno.

Na drugem mestu se je postavilo vprašanje, ali bi morala biti podjetju, ki je prejemnik pomoči, priznana jamstva, ki presegajo pravico predložitve pripomb po začetku postopka, ki je priznana vsem zadevnim strankam v smislu člena 88(2) ES. Odgovor Sodišča prve stopnje, zajet v njegovih zgoraj navedenih sodbah v zadevi *Fleuren Compost proti Komisiji* in *Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji* je nedvoumen: „v postopku nadzora državnih pomoči ni nobene določbe, ki bi prejemniku pomoči omogočala poseben položaj v primerjavi z zadevnimi strankami“, pri čemer Sodišče prve stopnje opozarja, da postopek nadzora državnih pomoči ni postopek, sprožen „zoper“ prejemnika pomoči, ki bi slednjemu omogočil, da se sklicuje na tako široke pravice, kot so pravice do obrambe kot take.

³⁵ UL 1994, C 72, str. 3.

³⁶ Smernice Skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja (UL 2001, C 37, str. 3).

Ker se zadevne stranke, z izjemo zadevnih držav članic, ne morejo sklicevati na pravico do kontradiktornega postopka pred Komisijo, je Sodišče prve stopnje zavrnilo ugovore tožečih strank, zlasti ugovor Technische Glaswerke Ilmenau, v skladu s katerim bi podjetje moralo imeti dostop do zaupnega dela spisa iz upravnega postopka in bi moralo prejeti pripombe in odgovore, ki jih je na vprašanja Komisije predložil eden od njegovih konkurentov na trgu.

V enem od razlogov, ki jih je navedel v ničnostni tožbi zoper odločbo Komisije o nezdržljivosti s skupnim trgom pomoči, ki jo je Italijanska republika nameravala dodeliti Ferriere Nord, je slednji Komisiji očital, da ne od njega ne od Italijanske republike ni zahtevala predložitve dokumentacije v zvezi z okoljevarstvenimi nameni investicij ter da je v svoji odločbi navedla, da ni bil predložen noben dokument v zvezi s tem. Glede na to Sodišče prve stopnje (zgoraj navedena sodba v zadevi *Ferriere Nord proti Komisiji*) sodi, da načelo varstva zaupanja v pravo od Komisije terja, da v postopku preizkusa državne pomoči upošteva načelo zaupanja v pravo, ki je lahko bilo posledica podatkov, zajetih v odločbi o začetku uradnega postopka preizkusa, ter da svoje končne odločbe ne utemelji na odsotnosti elementov, za katere zadevne stranke na podlagi teh podatkov niso mogle vedeti, da jih je treba predložiti. V tem primeru je bil razlog zavrnjen na temelju dovolj jasne in določene narave podatkov, ki jih je vsebovala odločba o začetku postopka³⁷.

E. Ukrepi za zaščito trgovine

Omeniti je treba sodbo z dne 28. oktobra 2004 v zadevi *Shanghai Teraoka Electronic proti Svetu* (T-35/01, še neobjavljena v Recueil), s katero je bila zavrnjena tožba o razglasitvi ničnosti Uredbe o uvedbi dokončnih protidampinških dajatev za uvoz nekaterih elektronskih trgovskih tehtnic³⁸, ker pomeni edino odločitev, izdano na področju protidampinga, vendar bo pozornost bralca usmerjena predvsem na sodbo z dne 14. decembra 2004 v zadevi *Fédération des industries condimentaires de France (FICF) in drugi proti Komisiji* (T-317/02, še neobjavljena v Recueil).

S tem, da je Sodišče prve stopnje prvič izreklo svoje mnenje o zakonitosti odločbe Komisije, ki je zavrnila pritožbo, vloženo na podlagi uredbe Sveta o trgovinskih ovirah³⁹, je določilo pogoje, pod katerimi trgovinske ovire upravičujejo posredovanje Skupnosti.

V tem primeru je FICF, v kateri so združeni glavni francoski proizvajalci pripravljene gorčice, junija 2001 vložila pritožbo, s katero je razkrila učinke ukrepov, ki jih je Organ za reševanje sporov Svetovne trgovinske organizacije (STO) dovolil Združenim državam

³⁷ V tem smislu glej tudi zgoraj navedeno sodbo v zadevi *Pollmeier Malchow proti Komisiji*, točka 76.

³⁸ Uredba Sveta (ES) št. 2605/2000 z dne 27. novembra 2000 o uvedbi dokončnih protidampinških dajatev za uvoz nekaterih elektronskih trgovskih tehtnic po poreklu iz Ljudske republike Kitajske, Republike Koreje in Tajvana (UL L 301, str. 42).

³⁹ Uredba Sveta (ES) št. 3286/94 z dne 22. decembra 1994 o določitvi postopkov Skupnosti na področju skupne trgovinske politike za zagotovitev izvrševanja pravic Skupnosti po mednarodnih pravilih trgovanja, zlasti tistih, ki so dogovorjena v okviru Svetovne trgovinske organizacije (STO) (UL L 349, str. 71).

Amerike⁴⁰ in ki zajemajo zlasti ukrep dodatne carine v višini 100 % za določeno število proizvodov držav članic Evropske skupnosti, med katerimi je bila „pripravljena gorčica“.

V svoji pritožbi je FICF prijavila selektivno naravo ameriških povračilnih ukrepov, uporabljenih samo proti določenim državam članicam in ne proti celotni Evropski skupnosti. Pritožba je navajala tudi to, da je imela trgovinska ovira, ki so jo postavile Združene države, škodljive učinke na trgovino pri izvozu pripravljene gorčice podjetij, članov FICF, in da bi bilo v interesu Skupnosti, da se na podlagi mednarodnih pravil trgovanja zoper uvedene ukrepe Združenih držav začne postopek.

V skladu z uredbo o trgovinskih ovirah je Komisija začela postopek pregleda, ki se je nato razširil na tri druge profesionalne organizacije proizvajalcev jetrne paštete, vrste ovčjega sira „roquefort“ in šalotke. Ta postopek se je leta 2002 končal s tem, da je Komisija menila, da posebno ukrepanje v interesu Skupnosti ni bilo potrebno, kolikor selektivna odprava koncesij s strani Združenih držav ni povzročila škodljivih učinkov na trgovino v smislu navedene uredbe.

FICF in druge zadevne organizacije so na Sodišču prve stopnje vložile ničnostno tožbo zoper odločbo Komisije o zavrnitvi delovanja proti ameriškim povračilnim ukrepom, ki je to odločbo potrdilo.

Sodišče prve stopnje najprej ugotavlja, da lahko Skupnost deluje na podlagi uredbe o trgovinskih ovirah zaradi mednarodnih pravil trgovanja proti trgovinskim oviram, ki jih uvedejo tretje države, če so kumulativno izpolnjeni trije pogoji: obstoj trgovinske ovire, škodljivi učinki na trgovino, ki so posledica trgovinske ovire, in potreba po delovanju v interesu Skupnosti.

Sodišče prve stopnje meni, da je Komisija pravilno upoštevala celoto elementov, ki so nerazdružljivi s pojmom trgovinske ovire. Ker gre za škodljive učinke na trgovino, Sodišče prve stopnje poudarja, da je večanje izvoza pripravljene gorčice iz Združenega kraljestva v Združene države v obdobju od 1996 do 1998 ter v letu 2000 tako po vrednosti kot po količini predstavljalo skrajno nepomemben del in razmerje v primerjavi z izvozi iz drugih držav članic Skupnosti. Čeprav se domneva, da so imeli izvozniki iz drugih držav članic kot Združenega kraljestva koristi od tega večanja, ob predpostavki, da so bili ameriški povračilni ukrepi razširjeni na pripravljeno gorčico, proizvedeno v Združenem kraljestvu – česar tožeče stranke niso dokazale –, ti izvozniki naj ne bi uživali večjih ugodnosti pri izvozu.

Končno Sodišče prve stopnje opominja, da je za presojo interesa Skupnosti potrebno ravnatežje med interesi različnih zadevnih strank in splošnim interesom Skupnosti. Čeprav postopek pregleda ni izključil splošnega dolgoročnega interesa Skupnosti za prihodnje ukrepe, je Komisija zaradi odsotnosti posebnega interesa Skupnosti, glede nasprotovanja trgovinski oviri, ki nima škodljivih učinkov na trgovino v smislu uredbe o trgovinskih učinkih, ustavila postopek. Sodišče prve stopnje sodi, da tožeča stranka

⁴⁰ Med letoma 1981 in 1996 je Svet Evropske unije za varovanje zdravja ljudi sprejel več direktiv proti uporabi nekaterih substanc s hormonskim delovanjem v živalski prehrani. Januarja 1998 je prizivno telo STO na podlagi pritožbe, ki so jo vložile Združene države, razglasilo, da je ta ureditev Skupnosti v nasprotju s pravili STO. Julija 1999 je zaradi neuskklajenosti ureditve Skupnosti dovolilo, da Združene države sprejmejo povračilne ukrepe, zlasti ukrep dodatnih carin v višini 100 % za nekatere proizvode Evropske skupnosti.

Skupnosti ne more napeljati na to, da bi začela načelno delovati v varstvo splošnega interesa, ne da bi stranka sama trpela škodljive učinke na trgovino v smislu uredbe o trgovinskih ovirah. Posledično in obratno od tega, kar so trdili francoski proizvajalci, Komisija interesa Skupnosti ni pomešala z interesom FICF. Čeprav napadena odločba ne omenja drugih zadevnih strank od FICF, Sodišče prve stopnje meni, da je Komisija pri pregledu presodila tudi njihove interese.

F. Znamka Skupnosti

Registracija znamke Skupnosti je glede na obseg dela, ki ga nalaga Sodišču prve stopnje, prvovrstni razlog za sojenje na tem sodišču: 110 novih zadev v letu 2004 (v primerjavi s 100 v letu 2003) in 76 rešenih zadev (47 s sodbo in 29 s sklepom), kar pomeni 29 več kot prejšnje leto.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti⁴¹ se registracija znamke Skupnosti zavrne, zlasti če je znamka brez slehernega razlikovalnega učinka (člen 7(1)(c)) (absolutni razlogi za zavrnitev) ali v primeru ugovora, ki temelji na obstoju starejše znamke, ki je varovana v državi članici ali kot znamka Skupnosti (člen 8) (relativni razlogi za zavrnitev)⁴².

1. Absolutni razlog za zavrnitev registracije

Od štirinajstih sodb, v katerih se je odločalo o zakonitosti odločb odborov za pritožbe, ki se nanašajo na absolutne razloge za zavrnitev registracije, je Sodišče prve stopnje samo enkrat razglasilo razveljavitev (sodba z dne 24. novembra 2004 v zadevi *Henkel proti UUNT (Oblika bele in prozorne stekleničke)*, T-393/02) in v vseh drugih primerih tožbo zavrnilo⁴³.

⁴¹ UL 1994, L 11, str. 1.

⁴² Na podlagi zahteve, vložene v skladu s členom 51(1) iste uredbe, lahko UUNT razglasi ničnost znamke Skupnosti. V letu 2004 Sodišče prve stopnje sploh ni odločalo o zakonitosti odločbe oddelka UUNT za izbris.

⁴³ Sodbe z dne 28. januarja 2004 v zadevi *Deutsche SiSi-Werke proti UUNT (Pokončna vrečka)*, od T-146/02 do T-153/02 (pritožba, zadeva C-173/04 P); z dne 31. marca 2004 v zadevi *Fieldturf proti UUNT (LOOKS LIKE GRASS... FEELS LIKE GRASS... PLAYS LIKE GRASS)*, T-216/02; z dne 21. aprila 2004 v zadevi *Concept proti UUNT (ECA)*, T-127/02; z dne 29. aprila 2004 v zadevi *Eurocermex proti UUNT (Oblika steklenice za pivo)*, T-399/02 (pritožba, zadeva C-286/04 P); z dne 30. junija 2004 v zadevi *Norma Lebensmittelfilialbetrieb proti UUNT (Mehr für Ihr Geld)*, T-281/02; z dne 8. julija 2004 v zadevi *Telepharmacy Solutions proti UUNT – (TELEPHARMACY SOLUTIONS)*, T-289/02; z dne 8. julija 2004 v zadevi *MLP Finanzdienstleistungen proti UUNT (bestpartner)*, T-270/02; z dne 20. julija 2004 v zadevi *Lissotschenko in Hentze proti UUNT (LIMO)*, T-311/02; z dne 14. septembra 2004 v zadevi *Applied Molecular Evolution proti UUNT (APPLIED MOLECULAR EVOLUTION)*, T-183/03; z dne 10. novembra 2004 v zadevi *Storck proti UUNT (Oblika zavitka bonbona)*, T-402/02; z dne 10. novembra 2004 v zadevi *Storck proti UUNT (Oblika bonbona)*, T-396/02; z dne 23. novembra 2004 v zadevi *Frischpack proti UUNT (Oblika posode za sir)*, T-360/03; z dne 30. novembra 2004 v zadevi *Geddes proti UUNT (NURSERYROOM)*, T-173/03, še neobjavljena v Recueil.

Prvič, znamke, omenjene v členu 7 (1)(b) Uredbe št. 40/94, so tiste, ki niso sposobne izvrševati temeljne funkcije znamke, ki je razlikovanje trgovskega porekla blaga ali storitev. Z drugimi besedami, razlikovalni učinek znamke v smislu omenjene določbe pomeni, da je ta znamka sposobna zagotoviti, da blago ali storitve, za katere je bila zahtevana registracija, prihajajo iz določenega podjetja in da lahko to blago ali storitve razlikuje od blaga ali storitev drugih podjetij.

Med drugimi so bile potrjene odločbe odbora za pritožbe o zavrnitvi registracije znamk Skupnosti zaradi odsotnosti razlikovalnega učinka: predstavitev pokončnih vrečk za pijače za sadne sokove; besedni znak „LOOKS LIKE GRASS... FEELS LIKE GRASS... PLAYS LIKE GRASS“ za sintetično travo in storitve namestitve tega blaga; prozorna steklenička, napolnjena z rumeno tekočino, z dolgim vratom, v katerem je vstavljena rezina limone z zeleno lupino za pijače in nekatere storitve; besedni znak „Mehr für Ihr Geld“ za izdelke drogerije in za prehrabeno blago za vsakdanjo potrošnjo; predstavitev oblike pakiranja bonbonov v svitke ali tridimenzionalna oblika, ki predstavlja bonbon svetle kostanjeve barve v zvezi s slaščicami.

Nasprotno je Sodišče prve stopnje razveljavilo odločbo odbora za pritožbe, ki je menil, da tridimenzionalni znak v obliki bele in prozorne stekleničke za čistila nima razlikovalnega učinka. V svoji zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Henkel proti UUNT (Oblika bele in prozorne stekleničke)* je Sodišče prve stopnje dejansko menilo, da je bila zahtevana tridimenzionalna znamka nenavadna in sposobna razlikovanja zadevnega blaga od tistega, ki ima drugo trgovsko poreklo.

Drugič, v zvezi s spori o razlikovalnem učinku zahtevanih znamk v smislu člena 7 (1)(c) Uredbe št. 40/94, je treba ugotoviti, da je Sodišče prve stopnje potrdilo celoto presojanj odborov za pritožbe, ki se nanašajo na to vprašanje. Tako je sodilo o zakonitosti odločb, ki so odločile o nesposobnosti izpolnitve funkcije znamke, da sporoči poreklo: besedni znak TELEPHARMACY SOLUTIONS za opremo za distribucijo farmacevtskih proizvodov na daljavo, besedni znak LIMO za nekatere kategorije laserskih proizvodov, besedni znak APPLIED MOLECULAR EVOLUTION za storitve, ki se nanašajo na molekularno inženirstvo spojin in besedni znak NURSERYROOM za blago za mlajše otroke.

Sodišče prve stopnje je prvič uporabilo člen 111 Poslovnika in s sklepom zavrglo tožbo na razveljavitev odločbe odbora za pritožbe, ki je potrdila opisno naravo besed QUICK-GRIP za jermene za pričvrstitev (rokodelski pripomočki), ker je tej tožbi očitno manjkala vsaka podlaga v zakonu (sklep z dne 27. maja 2004 v zadevi *Irwin Industrial Tool proti UUNT (QUICK-GRIP)*, T-61/03, še neobjavljen v Recueil).

Tretjič, Sodišče prve stopnje je v zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Concept proti UUNT (ECA)*⁴⁴ preverilo pravilno uporabo člena 7 Uredbe št. 40/94, ki v svojem odstavku 1(h) navaja absolutni razlog za zavrnitev registracije. V tem primeru je Sodišče prve stopnje potrdilo zavrnitev registracije simboličnega znaka, sestavljenega iz kroga petokrakih zvezdic enake oblike in velikosti, ki imajo en krak obrnjen navzgor, ki na štirikotni podlagi obkroža besedni element „ECA“, katerega registracija se je zahtevala predvsem za podporo za shranjevanje podatkov in organizacijo ter vodenje seminarjev. Sodilo je, da tak znak dejansko posnema

⁴⁴ V skladu s to določbo se zavrne registracija „znamk [...], za katere ni bilo izdano dovoljenje pristojnih organov in morajo biti zavrnjene na podlagi člena 6b Pariške konvencije“.

grb kot evropski simbol, v smislu člena 6b(1)(b) Pariške konvencije. Menilo je tudi, da je odbor za pritožbe pravilno odločil, da bi registracija zahtevane znamke lahko v mišljenju javnosti vzbudila občutek, da obstaja povezava med zahtevano znamko in Svetom Evrope ali Evropsko skupnostjo.

Četrtrič, Uredba št. 40/94 je v členu 7(3) posebej določila, da se člen 7(1)(b) do (d) ne uporablja, če je zahtevana znamka za blago ali storitve, za katere se zahteva registracija, „z uporabo pridobila razlikovalni učinek“, pri čemer so prijavitelji navajali to določbo pred UUNT s ciljem, da bi se registracija znamke sprejela. Sodišče prve stopnje je v zgoraj navedenih sodbah v zadevi *Eurocermex proti UUNT* (oblika steklenice za pivo), v zadevi *Storck proti UUNT* (oblika bonbona), T-396/02, in v zadevi *Storck proti UUNT* (oblika zavitka za bonbone), T-402/02, spomnilo na pogoje, v katerih se tak razlikovalni učinek lahko šteje za vzpostavljenega tako glede vprašanj oblike kot glede vprašanj, ki se nanašajo na potrebne dokaze. V tej zadnji sodbi Sodišče prve stopnje poudarja, da odbor za pritožbe ne krši člena 74(1), prvi stavek, Uredbe št. 40/94, kadar po uradni dolžnosti opusti preizkus vseh dejstev, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je znamka z uporabo pridobila razlikovalni učinek v smislu člena 7(3) te uredbe. Ne glede na to, da glede te določbe ni pravila, ki bi določalo, da je preizkus UUNT (preizkuševalca ali odbora za pritožbe) omejen na dejstva, na katera so se sklicevale stranke, v nasprotju s tem, kar določa končni del člena 74(1) iste uredbe glede relativnih razlogov za zavrnitev, Sodišče prve stopnje meni, da v odsotnosti trditve prijavitelja znamke o razlikovalnem učinku, pridobljenem z uporabo, UUNT materialno pravo ne dopušča upoštevanja dejstva, da je prijavljena znamka pridobila tak učinek. Na podlagi načela, v skladu s katerim „nihče ni zavezan k nemogočemu“, mora UUNT preizkusiti dejstva, ki bi prijavljeni znamki lahko z uporabo prisodila razlikovalni učinek v smislu člena 7(3), samo če se je prijavitelj nanje skliceval.

2. Relativni razlogi za zavrnitev registracije

Ločeno od primerov, v katerih so bile zadeve rešene s sklepom, zlasti tistih, v katerih je bil po umiku ugovorov zoper registracijo znamke postopek ustavljen (sklep z dne 9. februarja 2004 v zadevi *Synopharm proti UUNT – Pentafarma (DERMAZYN)*, T-120/03, še neobjavljen v Recueil), je Sodišče prve stopnje izdalo 19 sodb. S štirinajstimi razglašenimi sodbami je potrdilo odločbe odborov za pritožbe⁴⁵, z drugimi pa spodbijane

⁴⁵ Sodbe z dne 18. februarja 2004 v zadevi *Koub proti UUNT – Flabesa (CONFORFLEX)*, T-10/03; z dne 3. marca 2004 v zadevi *Mülhens proti UUNT – Zirh International (ZIRH)*, T-355/02 (pritožba, zadeva C-206/04 P); z dne 31. marca 2004 v zadevi *Interquel proti UUNT – SCA Nutrition (HAPPY DOG)*, T-20/02; z dne 17. marca 2004 v zadevi *El Corte Inglés proti UUNT – González Cabello in Iberia Líneas Aéreas de España (MUNDICOR)*, T-183/02 in T-184/02; z dne 28. aprila 2004 v zadevi *Sunrider proti UUNT – Vitakraft-Werke Wührmann in Friesland Brands (VITATASTE in METABALANCE 44)*, T-124/02 in T-156/02; z dne 22. junija 2004 v zadevi „Drie Mollen sinds 1818“ proti UUNT – Nabeiro Silveria (*Galáxia*), T-66/03; z dne 22. junija 2004 v zadevi *Ruiz-Picasso in drugi proti UUNT – DaimlerChrysler (PICARO)*, T-185/02 (pritožba, zadeva C-361/04 P); z dne 30. junija 2004 v zadevi *BMI Bertollo proti UUNT – Diesel (DIESELIT)*, T-186/02; z dne 6. julija 2004 v zadevi *Grupo El Prado Cervera proti UUNT – Héritiers Debuschewitz (CHUFAPIT)*, T-117/02; z dne 8. julija 2004 v zadevi *Sunrider proti UUNT – Espadafor Caba (VITAFRUIT)*, T-203/02 (pritožba, zadeva C-416/04 P); z dne 13. julija 2004 v zadevi *AVEX proti UUNT – Ahlers (podoba a)*, T-115/02; z dne 13. julija 2004 v zadevi *Samar proti UUNT – Grotto (GAS STATION)*, T-115/03; z dne 16. septembra 2004 v zadevi *Metro-Goldwyn-Mayer Lion proti UUNT – Moser Grupo Media (Moser Grupo Media)*, T-342/02; z dne 6. oktobra 2004 v zadevi *New Look proti UUNT – Naulover (NLSPOORT, NLJEANS, NLACTIVE in NLCollection)*, T-117/03 do T-119/03 in T-171/03, še neobjavljene v Recueil.

odločbe razveljavilo zaradi obličnostnih ali procesnih razlogov⁴⁶ ali zato, ker je odbor za pritožbe kršil člen 8(1)(b) Uredbe št. 40/94⁴⁷.

V skladu s to zadnjo določbo se ob ugovoru imetnika starejše znamke znamka, za katero je vložena prijava, ne registrira, če zaradi enakosti ali podobnosti s starejšo znamko in enakosti ali podobnosti blaga ali storitev, ki jih označujejo znamke, obstaja verjetnost zmede v javnosti na ozemlju, na katerem je varovana starejša znamka.

Glede na dejstvo, da je treba verjetnost zmede presojati v celoti, glede na dojetje upoštevne javnosti in ob upoštevanju vsakovrstnih upoštevni dejavnikov, zlasti medsebojne odvisnosti med podobnostjo znamk in podobnostjo označenega blaga ali storitev, je Sodišče prve stopnje na primer potrdilo obstoj take verjetnosti med besednim znakom CONFORFLEX za posteljno pohištvo in figurativnimi znamkami FLEX, ki so bile predhodno registrirane v Španiji za vrsto blaga, ki vključuje posteljno pohištvo ali, obratno, odsotnost te verjetnosti med besednim znakom PICARO za avtomobile in predhodnimi znamkami Skupnosti PICASSO za to isto blago ali med besednim znakom CHUFAPIT za pripravljene in sveže orehe in predhodnimi nacionalnimi besednimi znamkami – CHUFI – in figurativnimi – vključno z besedno CHUFI – za blago, ki vključuje tisto, za katero se je zahtevala registracija.

Razen tega je več sodb prispevalo k razjasnitvi načinov preizkusa ugovorov, takih kot jih ureja člen 43(2) in (3) Uredbe št. 40/94. Natančneje, ta določba določa v svojem odstavku 2, da imetnik starejše znamke Skupnosti, ki je ugovarjal, na zahtevo prijavitelja dokaže, da se je predhodna znamka Skupnosti v obdobju petih let pred objavo prijaviteljeve znamke Skupnosti resno in dejansko uporabljala v Skupnosti za blago ali storitve, za katere je registrirana in na katerih temelji ugovor, ali da obstaja resen razlog za to, da se ne uporablja zato, ker je bila na ta dan starejša znamka registrirana že najmanj pet let. Na podlagi odstavka (3) istega člena se odstavek 2 uporablja za nacionalne starejše znamke, s tem da se uporaba v Skupnosti nadomesti z uporabo v državi članici, kjer je starejša nacionalna znamka varovana.

Iz sodne prakse izhaja, da se dokaz resne in dejanske uporabe lahko zahteva samo, če dan registracije starejše znamke in dan objave zahteve za registracijo Skupnosti loči rok najmanj petih let (zgoraj navedena sodba *BMI Bertollo proti UUNT – Diesel (DIESELIT)*) in da je treba resno in dejansko uporabo dokazati samo, kolikor je prijavitelj „pred UUNT izrecno in v koristnem času“ to zahteval (zgoraj navedena sodba *El Corte Inglés proti UUNT – González Cabello in Iberia Líneas Aéreas de España (MUNDICOR)*). V številnih odločitvah (sodbe *MFE Marienfelde proti UUNT – Vétoquinol (HIPOVITON)*, *Sunrider proti UUNT – Espadafor Caba (VITAFRUIT)* in *Vitakraft-Werke Wührmann proti UUNT – Krafft (VITAKRAFT)*) je Sodišče prve stopnje določilo tudi pojem resne in dejanske

⁴⁶ Sodbe z dne 30. julija 2004 v zadevi GE Betz proti UUNT – Atofina Chemicals (BIOMATE), T-107/02; z dne 8. julija 2004 v zadevi MFE Marienfelde proti UUNT – Vétoquinol (HIPOVITON), T-334/01; z dne 6. oktobra 2004 v zadevi Vitakraft-Werke Wührmann proti UUNT – Krafft (VITAKRAFT), T-356/02 (pritožba, zadeva C-512/04 P) in z dne 10. novembra 2004 v zadevi Kaul proti UUNT – Bayer (ARCOL), T-164/02, še neobjavljene v Recueil.

⁴⁷ Sodba z dne 30. junija 2004 v zadevi M+M proti UUNT – Mediametrie(M+M EURODATA), T-317/01, še neobjavljena v Recueil.

uporabe in to, da mora dokazovati tisti, ki ugovarja, ter je preverilo presojo odbora za pritožbe o resni in dejanski naravi uporabe. V zvezi s tem zadnjim stališčem je treba navesti, da je Sodišče prve stopnje v sodbi *Vitakraft-Werke Wührmann proti UUNT – Krafft (VITAKRAFT)* menilo, da je odbor za pritožbe napačno odločil, da je bila resna in dejanska uporaba dokazana, kolikor se je pri svoji utemeljitvi skliceval zgolj na domneve; posledično je razveljavilo sporne odločbe.

3. Obličnostna in postopkovna vprašanja

Čeprav so bila obličnostna in postopkovna vprašanja, ki jih je obravnavalo Sodišče prve stopnje, sorazmerno številna, omejena narava tega besedila zahteva, da se izpostavijo le nekatera izmed njih. Izbrane so bile štiri teme.

Prva tema zadeva dopustnost nekaterih tožbenih predlogov. Najprej se je postavilo vprašanje, ali bi bil UUNT lahko odločil drugače, kot da je zavrnil tožbo na razveljavitev, glede na to, da je UUNT v skladu s Poslovníkom⁴⁸ toženec pred Sodiščem prve stopnje. Glede na zgoraj navedeno sodbo v zadevi *GE Betz proti UUNT – Atofina Chemicals (BIOMATE)* je odgovor pritrdilen. Sodišče prve stopnje je sprejelo, da se UUNT pridruži predlogu tožeče stranke, naj se ugotovi ničnost odločbe odbora za pritožbe ali pa preprosto prepusti odločitev Sodišču prve stopnje. S tem, da je spomnilo na načelo kontinuitete funkcij med odborom za pritožbe, preizkuševalcem in/ali pristojnim oddelkom in neodvisnosti funkcij odborov za pritožbe in njihovih članov pri izvrševanju njihovih nalog, je Sodišče prve stopnje menilo, da je treba priznati, da UUNT ni upravičen za vložitev tožbe zoper odločbo odbora za pritožbe, vendar naj tudi ne bi bil dolžan sistematično braniti vsako spodbijano odločbo odbora za pritožbe ali obvezno odločiti o zavrnitvi vsake tožbe zoper tako odločbo⁴⁹.

Nato se je postavilo tudi vprašanje o dopustnosti tožbe na razveljavitev, poleg spodbijane odločbe tudi odločbe oddelka za ugovore. Iz zgoraj navedene sodbe v zadevi *MFE Marienfelde proti UUNT – Vétoquinol (HIPOVITON)* izhaja, da je taka zahteva dopustna, ker je njen cilj ta, da bi Sodišče prve stopnje odločilo tako, kot bi v skladu z mnenjem tožeče stranke moral zakonito odločiti odbor za pritožbe, ko je bila pri UUNT vložena pritožba. Kolikor odbor za pritožbe lahko razveljavi odločbo enote UUNT, je taka razveljavitev lahko tudi ukrep, ki ga sprejme Sodišče prve stopnje na podlagi pristojnosti za spremembo, ki jo določa člen 63(3) Uredbe št. 40/94.

Podlaga za drugo temo je dejstvo, da ne gre za kršitev člena 73 Uredbe št. 40/94, ki določa, da lahko odločbe UUNT temeljijo samo na razlogih, o katerih so se stranke lahko izjavile, kadar je neposredovana informacija omogočila le potrditev pravilnosti sklepa o neodvisnem dokazovanju v razmerju do te informacije (zgoraj navedena sodba v zadevi *Fieldturf proti UUNT (LOOKS LIKE GRASS... FEELS LIKE GRASS... PLAYS LIKE GRASS)*).

Tretja tema se nanaša na uporabo člena 74 Uredbe št. 40/94 odbora za pritožbe v okviru postopka o relativnih razlogih za zavrnitev registracije. Pomen te določbe – ki določa, da

⁴⁸ Člen 133(2) Poslovníka Sodišča prve stopnje.

⁴⁹ V zvezi s to problematiko glej tudi sodbo Sodišča z dne 12. oktobra 2004 v zadevi *Vedial proti UUNT*, C-106/03 P, še neobjavljena v Recueil.

je UUNT „pri tem preizkusu omejen na predlagani ukrep in na dejstva, dokaze in navedbe, ki so jih podale stranke“ – je bil določen v zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Ruiz-Picasso in drugi proti UUNT – DaimlerChrysler (PICARO)*⁵⁰.

V tej sodbi je Sodišče prve stopnje spomnilo, kot je navedlo že v svoji sodbi z dne 23. septembra 2003 v zadevi *Henkel proti UUNT – LHS (UK) (KLEENCARE)* (T-308/01, Recueil, str. II-3253), da bi naj odbor za pritožbe, ki odloča o tožbi zoper odločbo o ustavitvi postopka z ugovorom, ob uporabi zgoraj navedenega člena 74 utemeljil svojo odločbo samo na razlogih zavrnitve, na katere se je sklicevala stranka, in na odgovarjajočih dejstvih in dokazih, ki jih je predstavila ta stranka. Pri tem je Sodišče prve stopnje prvič določilo, da omejitev dejanske osnove preizkusa odbora za pritožbe ne izključuje, da ta razen dejstev, ki so jih izrecno navedle stranke v postopku z ugovorom, ne bi upošteval tudi splošno znanih dejstev, kar pomeni dejstev, ki bi jih lahko poznal vsakdo ali ki bi jih lahko poznali splošno dostopni viri. V tej točki je pojasnilo, da je *ratio legis* člena 74(1)(na koncu) ta, da bi se uprava razbremenila naloge, da mora v okviru postopkov *inter partes* sama raziskati dejstva, in da ta cilj ni dosežen, če mora UUNT upoštevati splošno znana dejstva.

Na koncu je treba pod četrto temo navesti, da je Sodišče prve stopnje v svoji zgoraj navedeni sodbi v zadevi *GE Betz proti UUNT – Atofina Chemicals (BIOMATE)* prispevalo pomembne ugotovitve v zvezi z jezikovnimi zahtevami postopka z ugovorom.

4. Funkcionalna kontinuiteta med oddelki UUNT

Namen sodne prakse v zadevah *ex parte*⁵¹, v skladu s katero obstaja funkcionalna kontinuiteta med preizkuševalcem in odborom za pritožbe, je, da se uporabi tudi v razmerjih med oddelkom za ugovore UUNT, ki odloča na prvi stopnji, in odbori za pritožbe. Z izrecnim sklicevanjem na rešitev iz zgoraj navedene sodbe z dne 23. septembra 2003 v zadevi *Henkel proti UUNT – LHS (UK) (KLEENCARE)* (pojasnjena v Letnem poročilu za leto 2003) je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 10. novembra 2004 v zadevi *Kaul proti UUNT – Bayer (ARCOL)* dejansko sodilo, da je odbor za pritožbe zagrešil napako, ker ni upošteval elementov, katerih namen je vzpostaviti visoko stopnjo razlikovanja starejše znamke, ker teh elementov ni proizvedel oddelek za ugovore. Glede na načelo kontinuitete funkcij med oddelki UUNT bi moral odbor za pritožbe utemeljiti svojo odločbo na vseh dejanskih in pravnih elementih, ki so jih zadevne stranke navedle v postopku pred oddelkom, ki je odločal na prvi stopnji in pod pogojem spoštovanja predpisanih rokov⁵² v postopku s pritožbo. V tem primeru bi odbor za pritožbe torej

⁵⁰ O nedopustnosti dokumenta v postopku pred Sodiščem prve stopnje, kadar ta dokument ni bil predložen v postopku o relativnih razlogih za zavrnitev registracije pred UUNT in ga ta ni bil dolžan upoštevati po uradni dolžnosti, glej zgoraj navedeno sodbo v zadevi *Samar proti UUNT – Grotto (GAS STATION)*.

⁵¹ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 8. julija 1999 v zadevi *Procter & Gamble proti UUNT (BABY-DRY)*, T-163/98, Recueil, str. II-2383, ki je sodba Sodišča z dne 20. septembra 2001 v zadevi *Procter & Gamble proti UUNT (BABY-DRY)*, C-383/99 P, Recueil, str. I-6251, v tej točki ni razveljavila, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 12. decembra 2002 v zadevi *Procter & Gamble proti UUNT (Oblika mila)*, T-63/01, Recueil, str. II-5255.

⁵² Kar pomeni pod pogojem spoštovanja člena 74 (2) Uredbe št. 40/94, ki določa: „Urad lahko spregleda dejstva, na katera se stranke niso sklicevale, ali dokaze, ki jih zadevne stranke niso predložile v ustreznem času“.

moral upoštevati dejanske elemente, ki so mu bili pravočasno predloženi. Tako ugotovljena opustitev se kaznuje z razveljavitvijo odločbe odbora za pritožbe⁵³.

G. Dostop do dokumentov

Uredba št. 1049/2001⁵⁴, sprejeta ob uporabi člena 255 ES, določa načela, pogoje in omejitve izvrševanja pravice do dostopa javnosti do dokumentov Parlamenta, Sveta in Komisije, da bi se državljanom omogočilo tesnejše sodelovanje v postopku odločanja, da bi se zagotovilo, da je uprava deležna večje zakonitosti ter je učinkovitejša in odgovornejša državljanu v demokratičnem sistemu, in da bi javnost prispevala h krepitvi načela demokracije in spoštovanja človekovih temeljnih pravic in svoboščin.

Zavrnitve dostopa s strani Komisije in Sveta, posledica katerih sta sodbi z dne 30. novembra 2004 v zadevi *IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds proti Komisiji* (T-168/02, še neobjavljena v Recueil) in z dne 23. novembra 2004 v zadevi *Turco proti Svetu* (T-84/03, še neobjavljena v Recueil) so Sodišču prve stopnje omogočile, da je pojasnilo pomen nekaterih določb te uredbe.

Ta uredba na eni strani določa, da se mora institucija, pri kateri se zahteva dokument tretje stranke, posvetovati s to tretjo stranko, da bi presodila, ali se lahko uporabijo izjeme iz te uredbe, razen če je že jasno, ali naj se dokument razkrije ali ne (člen 4(4)) in na drugi strani, da lahko država članica institucijo prosi, naj brez njenega predhodnega soglasja ne razkrije dokumenta, ki izvira iz te države članice (člen 4(5)).

Zvezna republika Nemčija je nasprotovala temu, da bi bili nekateri dokumenti nemških organov posredovani prosilcu, in Komisija je odklonila, da bi mu jih posredovala. Sodišče prve stopnje, na katero je bila vložena zahteva za razglasitev ničnosti odločbe o zavrnitvi, je s svojo zgoraj navedeno sodbo v zadevi *IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds proti Komisiji* to odločbo potrdilo. S poudarkom, da so države članice v drugačnem položaju kot tiste drugih tretjih strank, Sodišče prve stopnje navaja, da ima država članica prosto izbiro, da od institucije zahteva, naj dokumentov ne razkrije brez njenega „predhodnega soglasja“. Ta obveznost, naložena instituciji, da od države članice prejme predhodno soglasje, določena v členu 4(5) Uredbe, bi bila brez pomena, če bi se Komisija lahko odločila razkriti dokument kljub izrecni nasprotni zahtevi države članice. Sodišče prve stopnje torej nasprotno navedbam tožeče stranke, ki so jo podpirale tri države članice, meni, da je na zahtevo države članice na podlagi te določbe institucija dolžna, da ne razkrije zadevnega dokumenta.

Razlog za sodbo v zadevi *Turco proti Svetu* je v zavrnitvi Sveta, da tožeči stranki razkrije mnenje svoje pravne službe o predlogu direktive Sveta o določitvi minimalnih standardov za sprejem prosilcev azila v državah članicah. Svet je v tem oziru navedel člen 4(2)

⁵³ Čeprav mnenje o tem vprašanju ni bilo tako jasno, je bilo nadaljevanje funkcij obravnavano tudi v okviru drugih zadev *inter partes*, in sicer v zgoraj navedenih sodbah z dne 30. junija 2004 v zadevi *GE Betz proti UUNT – Atofina Chemicals (BIOMATE)* in z dne 8. julija 2004 v zadevi *MFE Marienfelde proti UUNT – Vétoquinol (HIPOVITON)*.

⁵⁴ Uredba (ES) št. 1049/2001 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2001 o dostopu javnosti do dokumentov Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije (UL L 145, str. 43).

Uredbe št. 1049/2001, ki predvideva, da institucije zavrnejo dostop do dokumenta, kadar bi razkritje oslabilo varstvo zlasti sodnih postopkov in pravnih mnenj, razen če ne prevlada višji javni interes za razkritje zadržanega dokumenta.

Sodišče prve stopnje potrjuje mnenje Sveta, ki je v tej zadevi podprl Združeno kraljestvo in Komisijo. Sodilo je proti trditvam tožeče stranke, da je treba besede „pravnih mnenj“ razumeti v tem smislu, da varstvo javnega interesa lahko nasprotuje razkritju vsebine dokumentov, ki jih je izdala pravna služba Sveta v okviru sodnih postopkov, pa tudi v druge namene. Sodišče prve stopnje s sklicevanjem na sodbo z dne 7. decembra 1999 v zadevi *Interporc proti Komisiji* (T-92/98, Recueil, str. II-3521; glej Letno poročilo za leto 1999) meni, da so pravna mnenja, izdana v okviru sodnih postopkov, že zajeta v izjemi o varstvu teh postopkov.

Glede na to, da je pravne izjeme od pravice dostopa do dokumentov institucij iz Uredbe št. 1049/2001 treba razlagati in uporabljati strogo, Sodišče prve stopnje meni, da okoliščina, da je zadevni dokument pravno mnenje, naj ne bi sama po sebi upravičila uporabe navedene izjeme. Glede na to, da Svet ni zagrešil nobene napake pri presoji, da bi razkritje zahtevanega pravnega mnenja dopustilo dvom o zakonitosti zadevnega zakonodajnega akta, da bi naj torej obstajal interes varstva tega mnenja na eni strani, in s tem, da se tožeča stranka ni sklicevala na noben višji javni interes, ki bi lahko upravičil razkritje takega dokumenta, na drugi strani, je Sodišče prve stopnje odločilo o zavrnitvi tožbe v celoti.

H. Javna uprava Skupnosti

Okrog sto odločitev v sporih med uradniki in uslužbenci institucij Skupnosti na eni strani in istimi institucijami na drugi strani zajema veliko raznolikost pravnih položajev, ki pa se bodo zaradi nujno sintetične narave tega besedila obravnavali le delno. Besedilo se bo torej omejilo na navedbe, da se je s tožbami ugovarjala zakonitost:

- odločb o zavrnitvi napredovanja (sodbe z dne 21. januarja 2004 v zadevi *Mavridis proti Komisiji*, T-97/02; z dne 2. marca 2004 v zadevi *Caravelis proti Parlamentu*, T-197/02; z dne 17. marca 2004 v zadevi *Lebedef proti Komisiji*, T-175/02, in *Lebedef proti Komisiji*, T-4/03; z dne 10. junija 2004 v zadevi *Liakoura proti Svetu*, T-330/03, in z dne 28. septembra 2004 v zadevi *Tenreiro proti Komisiji*, T-216/03, še neobjavljene v Recueil);
- odločb, sprejetih v postopkih imenovanja (sodbe z dne 21. januarja 2004 v zadevi *Robinson proti Parlamentu*, T-328/01; z dne 2. marca 2004 v zadevi *Michael proti Komisiji*, T-234/02; z dne 23. marca 2004 v zadevi *Theodorakis proti Svetu*, T-310/02, in z dne 31. marca 2004 v zadevi *Girardot proti Komisiji*, T-10/02, še neobjavljene v Recueil). O tej temi je treba navesti, da je sodba z dne 9. novembra 2004 v zadevi *Montalto proti Svetu* (T-116/03, še neobjavljena v Recueil) razglasila ničnost odločbe Sveta z dne 23. maja 2002 o imenovanju dodatnega predsednika enega odbora za pritožbe, hkrati predsednika oddelka za ugovore UUNT;
- odločb o tem, da se pogodbe o delu ne sklepajo več s tolmači, ki so dopolnili 65 let (sodbe z dne 10. junija 2004 v zadevi *Alvarez Moreno proti Komisiji*, T-153/01 in T-323/01; pritožba (zadeva C-373/04 P), *Alvarez Moreno proti Parlamentu*, T-275/01, in *Garroni proti Parlamentu*, T-276/01, še neobjavljene v Recueil);

- odločb Komisij natečaja, ki kandidatom niso dovolile opravljati preizkusov (sodbe z dne 20. januarja 2004 v zadevi *Briganti proti Komisiji*, T-195/02; z dne 19. februarja 2004 v zadevi *Konstantopoulou proti Sodišču*, T-19/03; z dne 25. marca 2004 v zadevi *Petrich proti Komisiji*, T-145/02; z dne 21. oktobra 2004 v zadevi *Schumann proti Komisiji*, T-49/03; z dne 26. oktobra 2004 v zadevi *Falcone proti Komisiji*, T-207/02, in z dne 28. oktobra 2004 v zadevi *Lutz Herrera proti Komisiji*, T-219/02 in T-337/02, še neobjavljene v Recueil), dodeljujoč izključitvene ocene (sodba z dne 9. novembra 2004 v zadevi *Vega Rodríguez proti Komisiji*, T-285/02 in T-395/02, še neobjavljena v Recueil) ali o nevpisu tožeče stranke na čakalni seznam (sodbi z dne 28. aprila 2004 v zadevi *Pascall proti Svetu*, T-277/02, in z dne 10. novembra 2004 v zadevi *Vonier proti Komisiji*, T-165/03, še neobjavljeni v Recueil);
- odločb, sprejetih v okviru disciplinskih postopkov (sodba z dne 16. decembra 2004 v zadevi *De Nicola proti EIB*, T-120/01 in T-300/01, še neobjavljena v Recueil) ali odločb o izreku disciplinskih sankcij (sodbe z dne 16. marca 2004 v zadevi *Afari proti Evropski centralni banki*, T-11/03; z dne 1. aprila 2004 v zadevi *N proti Komisiji*, T-198/02, in z dne 10. junija 2004 v zadevi *Eveillard proti Komisiji* in *François proti Komisiji*, T-307/01, še neobjavljene v Recueil);

Druge sodbe o zahtevah za plačilo odškodnine za škodo, utrpelo zaradi zamude v postopku ocenjevanja (sodbi z dne 6. julija 2004 v zadevi *Huygens proti Komisiji*, T-281/01, in z dne 30. septembra 2004 v zadevi *Ferrer de Moncada proti Komisiji*, T-16/03, še neobjavljeni v Recueil) ali zaradi poklicne bolezni uradnika (sodbe z dne 3. marca 2004 v zadevi *Vainker in Vainker proti Parlamentu*, T-48/01, in z dne 14. oktobra 2004 v zadevi *I proti Sodišču*, T-256/02, in *Sandini proti Sodišču*, T-389/02, še neobjavljene v Recueil). Omeniti je treba tudi sodbi z dne 5. oktobra 2004 v zadevi *Sanders in drugi proti Komisiji* (T-45/01) in *Eagle proti Komisiji* (T-144/02) (še neobjavljeni v Recueil), ki sta obtoženim institucijam naložili plačilo premoženjske škode, ki so jo utrpele tožeče stranke, ker med izvajanjem dejavnosti v skupnem podjetju Joint European Torus (JET) niso bile zaposlene kot začasni uslužbenci Skupnosti.

II. Odškodninski spori⁵⁵

Nepogodbena odgovornost Skupnosti za nezakoniti akt je podrejena obstoju treh pogojev, in sicer nezakonitega vedenja institucij Skupnosti, dejansko nastale škode in vzročne zveze med vedenjem in škodo.

Štelo se je, da so bili ti trije pogoji za obstoj odgovornosti izpolnjeni v zadevi, posledica katere je bila začasna sodba z dne 23. novembra 2004 v zadevi *Cantina sociale di Dolianova in drugi proti Komisiji* (T-166/98, še neobjavljena v Recueil). Ker v drugih odškodninskih zahtevkih eden ali več pogojev ni bilo izpolnjenih, je Sodišče prve stopnje vse druge tožbe, vložene na podlagi člena 288 ES, zavrnilo.

Glede na pogoj nezakonitega vedenja institucij Skupnosti je bilo v sodbah z dne 10. februarja 2004 v zadevi *Afrikanische Frucht-Compagnie in Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert & Co. proti Komisiji* (T-64/01 in T-65/01, še neobjavljena v Recueil) in v zgoraj navedeni sodbi z dne 23. novembra 2004 v zadevi *Cantina sociale di Dolianova in drugi proti Komisiji* opozorjeno na zahtevo sodne prakse, da obstaja dovolj resna

⁵⁵ Izvzeti so spori o javni upravi Skupnosti.

kršitev pravnega pravila, katerega namen je poveriti pravice posameznikom (sodba Sodišča z dne 4. julija 2000 v zadevi *Bergaderm in Goupil proti Komisiji*, C-352/98 P, Recueil, str. I-5291). Glede zahteve, da mora biti kršitev dovolj resna, je odločilno merilo za presojo izpolnitve te zahteve ta, da zadevna institucija Skupnosti očitno in hudo krši omejitve svojega upravičenja do presoje. Kadar ta institucija razpolaga samo z znatno zmanjšano presojo oziroma je sploh nima, zadostuje že sama kršitev prava Skupnosti za to, da gre za dovolj resno kršitev.

Izraz „pravnega pravila, katerega namen je poveriti pravice posameznikom“ je Sodišče prve stopnje večkrat presojalo. Tako je odločilo, da namen pravila o razdelitvi pristojnosti med različnimi institucijami Skupnosti ni poveritev pravic posameznikom, torej bi naj možno nezakonit prenos pristojnosti Sveta na Komisijo ne sprožil nepogodbene obveznosti Skupnosti (zgoraj navedena sodba v zadevi *Afrikanische Frucht-Compagnie in Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert & Co. Proti Komisiji*). S sklicevanjem na sodno prakso Sodišča se je odločilo tudi to, da kršitev obveznosti obrazložitve ne sproži odgovornosti Skupnosti (zgoraj navedena sodba v zadevi *Afrikanische Frucht-Compagnie in Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert & Co. proti Komisiji* in sodba z dne 25. maja 2004 v zadevi *Distilleria F. Palma proti Komisiji* T-154/01, še neobjavljena v Recueil).

Nasprotno je Sodišče prve stopnje v svoji zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Cantina sociale di Dolianova in drugi proti Komisiji* menilo, da je poveritev pravic posameznikom namen načela o prepovedi neupravičene obogatitve in načela prepovedi diskriminacije. Kršitev teh načel s strani Komisije je Sodišče prve stopnje kvalificiralo kot dovolj resno, česar pa ni odločilo v zvezi z nobenim drugim odškodninskim zahtevkom, obravnavanim v letu 2004.

Med drugim je Sodišče prve stopnje v zgoraj navedeni sodbi v zadevi *Afrikanische Frucht-Compagnie in Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert & Co. proti Komisiji* spomnilo na pogoje pogodbene odgovornosti Skupnosti zaradi zakonitega akta v primeru, v katerem bi tak sistem moral biti priznan v pravu Skupnosti (o tem vprašanju glej tudi Letna poročila za leto 2001, 2002 in 2003). S sklicevanjem na svoje starejše odločitve je menilo, da bi v takem primeru morali biti izpolnjeni trije pogoji, in sicer obstoj domnevno utrpele škode, vzročna zveza med njo in aktom institucije Skupnosti ter nenormalna in posebna narava te škode, s tem, da gre za „posebno“ škodo, kadar je nastala škoda prekoračila meje gospodarskih tveganj, neločljivo povezanih z dejavnostmi v zadevnem sektorju, ne da bi splošni gospodarski interes upravičeval akt, posledica katerega je navedena škoda. V tem primeru je Sodišče prve stopnje menilo, da „kvalificirana“ škoda očitno ni bila dokazana.

Končno je pomemben in zanimiv sklep z dne 7. junija 2004 v zadevi *Segi in drugi proti Svetu* (T-338/02, še neobjavljen v Recueil; pritožba (zadeva C-355/04 P))⁵⁶. Dejansko je bil namen tožb tožečih strank povrnitev škode, ki naj bi jo utrpele zaradi njihovega vpisa na seznam, priložen Skupnemu stališču Sveta 2001/931/SZVP z dne 27. decembra 2001 o uporabi posebnih ukrepov za boj proti terorizmu⁵⁷, posodobljenem s Skupnima stališčema 2002/340

⁵⁶ Glej tudi sklep z istega dne v zadevi *Gestoras Pro-Amnistía in drugi proti Svetu* (T-333/02, še ne objavljen v Recueil; pritožba (zadeva C-354/04 P)).

⁵⁷ UL L 344, str. 93.

in 2002/462⁵⁸. Skupno stališče 2001/931/SZVP je bilo sprejeto na podlagi člena 15 Pogodbe o Evropski uniji iz Naslova V te pogodbe, imenovanega „Določbe o skupni zunanji in varnostni politiki“ (SZVP), in člena 34 Pogodbe o Evropski uniji, iz Naslova VI te pogodbe, imenovanega „Določbe o policijskem in pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah“ (skupno imenovana pravosodje in notranje zadeve) (PNZ).

Ob ugotovitvi, da določba⁵⁹ skupnega stališča, ki vpliva na položaj tožečih strank, ne zajema nobenega ukrepa SZVP, in da je člen 34 Pogodbe o Evropski uniji edini primerni pravni temelj, kar zadeva akte, posledica katerih naj bi domnevno bila navedena škoda, je Sodišče prve stopnje razglasilo, da je očitno nepristojno za obravnavo odškodninske tožbe, ker so predlog za izdajo predhodne odločbe, ničnostna tožba in reševanje sporov med državami članicami edina pravna sredstva, določena v okviru Naslova VI Pogodbe o Evropski uniji, in ker posledično Naslov VI ne določa nobenega odškodninskega pravnega sredstva. Sodišče prve stopnje poudarja, da naj samo dejstvo, da tožeče stranke „verjetno ne razpolagajo z nobenim učinkovitim pravnim sredstvom“, ne bi utemeljilo pristojnosti Skupnosti v pravnem sistemu, ki temelji na načelu dodeljenih pristojnosti.

Kar zadeva odškodninski zahtevek tožečih strank, kolikor cilja na ugotovitev, da je Svet z delovanjem na področju PNZ posegel v pristojnosti Skupnosti, je Sodišče prve stopnje odločilo o svoji pristojnosti, vendar je sodilo, da je zahtevek očitno brez vsake pravne podlage, kolikor je bil člen 34 Pogodbe o Evropski uniji dejansko primerna pravna podlaga za sprejem odločbe, ki je povzročila škodo.

III. Predlogi za izdajo začasne odredbe

Število predlogov za izdajo začasne odredbe, vloženih v letu 2004, je sorazmerno manjše v primerjavi s prejšnjim letom, saj jih je bilo glede na 39, vpisanih v letu 2003, v letu 2004 le 26. V nasprotju s tem, kar je bilo opaženo v letu 2002, je treba omeniti, da se upad števila predlogov za izdajo začasne odredbe ne izravna s povečanim številom predlogov za skrajšani tožbeni postopek v zadevah v glavni stvari, saj je bilo v tej smeri, kot je bilo predhodno navedeno, vloženih le trinajst predlogov.

Predsednik Sodišča prve stopnje v vlogi sodnika za izdajo začasnih odredb je z začasno odredbo zaključil 34 zadev. Če se ne šteje primerov začasnih ukrepov, odrejenih za omejeno časovno obdobje (sklep z dne 21. januarja 2004 v zadevi *FNCBV proti Komisiji*, T-217/03 R, *FNSEA in drugi proti Komisiji*, T-245/03 R, in z dne 12. maja 2004 v zadevi *Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji*, T-198/01 R IIII, še neobjavljeni v Recueil), in primerov odložitve izvršitve, odobrenih pred dokončno odločitvijo, so bili predlogi, vloženih v letu 2004, zavrtni, zlasti predlog avtonomne regije Azorov za odložitev izvršitve novih pravil ribolova, ki se uporabljajo za vode tega otočja (sklep z dne 8. julija 2004 v zadevi *Região autónoma dos Açores proti Svetu Evropske unije*, T-37/04 R, še neobjavljen v Recueil), in predlog, ki ga je vložila družba Microsoft.

⁵⁸ Skupni stališči Sveta 2002/340/SZVP in 2002/462/SZVP, sprejeti v skladu s členoma 15 in 34 Pogodbe o Evropski uniji dne 2. maja in 17. junija 2002 (UL L 116, str. 75, in UL L 160, str. 32).

⁵⁹ Gre za člen 4, v skladu s katerim si države članice glede na Naslov VI Pogodbe o Evropski uniji s policijskim sodelovanjem in sodelovanjem sodstva v kazenskih zadevah medsebojno ponujajo najširšo možno pomoč pri preprečevanju terorističnih dejanj in v boju proti njim.

Glede zadnje navedene zadeve je predsednik Sodišča prve stopnje dejansko s sklepom z dne 22. decembra 2004 v zadevi *Microsoft proti Komisiji* (T-201/04 R, še neobjavljen v Recueil) menil, da dokazni elementi, ki jih je navedel Microsoft, niso zadostno dokazali, da bi mu takojšnja izvršitev korektivnih ukrepov, ki mu jih je naložila Komisija, lahko povzročila resno in nepopravljivo škodo.

Ta zadeva je posledica odločbe Komisije z dne 24. marca 2004⁶⁰, ki je odločila, da je Microsoft z zlorabama prevladujočega položaja kršil člen 82 ES. Komisija mu je naložila globo v višini več kot 497 milijonov evrov.

Prvo vedenje, ki je bilo kaznovano, je v tem, da je Microsoft zavrnil, da bi svojim konkurentom ponudil „informacijo o medobratovalnosti“ in dopustil njeno uporabo za razvoj in distribucijo konkurenčnih proizvodov operacijskih sistemov za strežnike za delovne skupine za obdobje od meseca oktobra 1998 do dneva sprejema odločbe. Kot korektivni ukrep je Komisija Microsoftu naložila, naj vsakemu podjetju z željo razvoja in distribucije operacijskih sistemov za strežnike za delovne skupine razkrije „specifikacije“ komunikacijskih protokolov stranka-strežniku in strežnik-strežniku. Specifikacije opisujejo nekatere značilnosti programa in se morajo razlikovati od „izvirne kode“ programa, ki označuje informacijsko kodo, ki jo računalnik dejansko izvršuje.

Drugo vedenje, ki ga je kaznovala Komisija, je vezana prodaja multimedijskega predvajalnika Windows Media Player skupaj z operacijskim sistemom Windows. Komisija je menila, da je to ravnanje vplivalo na konkurenco na trgu multimedijskih predvajalnikov. Kot korektivni ukrep je Komisija Microsoftu naložila, naj ponudi v prodajo različico Windows brez Windows Media Playerja. Microsoft je ohranil možnost trženja Windowsa skupaj z Windows Media Playerjem.

Dne 7. junija 2004 je Microsoft na Sodišču prve stopnje vložil ničnostno tožbo zoper odločbo Komisije (zadeva T-201/04). Dne 25. junija istega leta je Microsoft predlagal odložitev izvršitve korektivnih ukrepov, ki jih je naložila ta odločba. Po vlogi tega predloga je Komisija navedla, da ne namerava zahtevati prisilne izvršitve korektivnih ukrepov, dokler ni odločeno o predlogu za odložitev.

V svojem sklepu z dne 22. decembra 2004 je predsednik Sodišča prve stopnje po preizkusu okoliščin primera sodil, da Microsoft ni dokazal, da bi zaradi izvršitve napadene odločbe lahko utrpel resno in nepopravljivo škodo.

Glede zavrnitve posredovanja podatkov o medobratovalnosti je predsednik Sodišča prve stopnje menil, da zadeva v glavni stvari izpostavlja več načelnih vprašanj o pogojih, pod katerimi je Komisija upravičena skleniti, da odklonitev razkrivanja informacij pomeni zlorabo prevladujočega položaja po členu 82 ES. Predsednik Sodišča prve stopnje je poudaril, da edino temeljni sodnik rešuje ta vprašanja, in zaključil, da ničnostna tožba, ki jo je vložil Microsoft, na prvi pogled ni brez pravne podlage in da je pogoj, ki se nanaša na *fumus boni iuris* (ki zajema oceno na prvi pogled, ali je tožba v glavni stvari utemeljena), posledično izpolnjen.

⁶⁰ Odločba Komisije K(2004) 900 končna z dne 24. marca 2004 o postopku uporabe člena 82 ES (zadeva COMP/C-3/37.792).

Predsednik Sodišča prve stopnje je sodil, da pogoj o nujnosti ni izpolnjen, saj Microsoft ni dokazal, da bi mu razkritje informacij, ki so bile do takrat skrivnost, povzročilo resno in nepopravljivo škodo. V skladu z dejanskim preizkusom konkretnih posledic razkritja, takih, kot jih navedel Microsoft, je predsednik ugotovil zlasti to, da razkritje do takrat skrivne informacije ne zajema nujnega nastanka resne škode in da glede na okoliščine v tem primeru taka škoda ni bila dokazana. Microsoft ni dokazal, prvič, da bi uporaba razkritih informacij s strani njegovih konkurentov vodila k temu, da bi te postale dostopne javnosti, drugič, da bi zadržanje konkurenčnih proizvodov v distribucijskih kanalih v primeru morebitne razglasitve ničnosti napadene odločbe povzročilo resno in nepopravljivo škodo, tretjič, da bi konkurenti Microsofta lahko „klonirali“ njegove proizvode, četrtič, da bi moral Microsoft temeljito spremeniti svojo politiko trženja in, petič, da bi odločba povzročila nepovratno spremembo trga.

O vezani prodaji Windowsa skupaj z Windows Media Playerjem je predsednik menil, najprej, da so nekateri argumenti Microsofta sprožili kompleksna vprašanja, kot je vprašanje protikonkurenčnega učinka vezane prodaje, ki izhaja iz „posrednih učinkov mreže“, ki jih mora razrešiti Sodišče prve stopnje v zadevi v glavni stvari. S tem, da je sklenil, da je pogoj *fumus boni iuris* izpolnjen, je predsednik nato preizkusil nujnost odločitve o predlagani odložitvi. Po dejanski analizi navajanih škod je sodil, da Microsoft ni dokazal na konkreten način, da bi lahko utrpel resno in nepopravljivo škodo zaradi oškodovanja njegove svobode trženja in oškodovanja njegovega ugleda.

Kazalo

	Stran
I. Spori o zakonitosti	75
A. Postopkovna vprašanja	75
1. Postopek zaradi zamude	75
2. Upoštevanje javnega reda po uradni dolžnosti.....	76
3. Stroški.....	77
B. Dopustnost tožb, vloženih na podlagi člena 230 ES	78
1. Akti, zoper katere se lahko vloži tožba	78
2. Rok za vložitev tožbe.....	79
3. Pravni interes.....	80
4. Procesna sposobnost.....	80
a) Odločbe.....	81
b) Akti splošne veljave	83
C. Pravila konkurence za podjetja	83
1. Prispevek sodne prakse na področju člena 81 ES	85
a) Področje materialne uporabe.....	85
b) Konkurenčni postopek	85
– Vpogled v spis.....	85
– Pomen obvestila o ugotovitvi kršitve.....	86
– Posledice izrecnega priznanja dejstev v upravni fazi.....	86
– Nepriznavanje pravice do popolnega molka	87
– Razumni rok.....	88
c) Dokazovanje kršitve člena 81 ES	88

Sodišče prve stopnje	Dejavnost
d) Globe	89
– Smernice.....	89
Teža kršitve	90
Trajanje kršitve.....	91
Obtoževalne okoliščine	91
Olajševalne okoliščine.....	91
– Sporočilo o sodelovanju.....	92
– Načelo <i>ne bis in idem</i>	93
– Izvrševanje neomejene pristojnosti.....	93
2. Uredba št. 4064/89	94
D. Državne pomoči.....	95
1. Pojem državnih pomoči	95
a) Bistveni elementi.....	95
– Prednost.....	95
– Posebnost ali selektivnost državne pomoči	97
b) Smernice.....	98
c) Vračilo pomoči.....	99
2. Postopkovna vprašanja.....	100
E. Ukrepi za zaščito trgovine.....	101
F. Znamka Skupnosti.....	103
1. Absolutni razlog za zavrnitev registracije	103
2. Relativni razlogi za zavrnitev registracije.....	105
3. Obličnostna in postopkovna vprašanja	107
4. Funkcionalna kontinuiteta med oddelki UUNT	108
G. Dostop do dokumentov.....	109
H. Javna uprava Skupnosti.....	110
II. Odškodninski spori.....	111
III. Predlogi za izdajo začasne odredbe.....	113